Poštnina plačana v gotovini. Cena 30.- lir Spediz. in abb. post. I. gr.

DEMOKRACIJA

Leto XIII. - Štev. 12 Trst - Gorica, 15. junija 1959 Izhaja 1. in 15. v mesecu

> Demagoški diktator zbira nevedneže in zločince, demokratični voditelj se poteguje za zaupanje razumnih in plemenitih rojakov.
>
> *M. GRAHAM*

V Ženevi izmenjava ultimatov

Že ob samem sklicanju ženevske konference zunanjih ministrov štirih velesil je bilo na dlani, da ne bodo na njej ničesar sklenili, temveč bodo samo skušali pripraviti tla za sestanek na najvišji stopnji. Tudi če bi zares dosegli kakšne sklepe, bi jih ne objavili temveč bi prepustili da, jih dokončno oblikujejo predsedniki vlad. To že zaradi tega, da bi ti lahko dokazali upravičenost svojih razgovorov.

Videti pa je, da se ni bati, da bi morali kaj prikrivati. Mineva že peti teden odkar se zunanji ministri sestajajo in še vedno si izmenujejo predloge, za katere nasprotna stran redno izjavlja, da so zanjo nesprejemljivi. V dogajanje v Ženevi sta posredno posegla tudi voditelja Združenih držav in Sovjetske zveze. Predsednik Eisenhower je pretekli teden postavil zadnjo ceno, za katero se je pripravljen udeležiti sestanka na najvišji ravni. Sovjeti bi morali vsaj priznati, da ne bodo izpodbijali pravic zahodnjakov v Berlinu ves čas, dokler ne bo Nemčija zedinjena. Konec tedna je Hruščev odgovoril, da Sovjetov nihče ne more prisiliti, naj pristanejo na trajni zasedbeni režim v Berlinu. S tem je pravzaprav odrekal nekaj, česar Zahod ni nikdar zahteval. Zahod hoče zedinjenje Nemčije, Hruščev pa govori o »trajnem zasedbenem režimu«! Ali je hotel s tem povedati kako malo resno misli s svojimi predlogi za združitev Nemčije?

Vsekakor so zahodni zunanji ministri vzeli odgovor Hruščeva resno in v ponedeljek, 9. tm je ameriški državni tajnik Herter takoj po otvoritvi tajne seje vprašal Gromika, ali misli še vedno nadaljevati svojo zavlačevalno taktiko, s katero je doslej onemogočil, da bi konferenca kaj dosegla. Ali je torej pripravljen priznati pravico zahodnjakov do prisotnosti v Berlinu in potegniti iz tega vse nadaljne zaključke, ali ne? Selwyn Lloyd se je pridružil Herterjevi izjavi, francoski zunanji minister Couve de Murville pa je še dodal, da bo v primeru negativnega odgovora smatral, da nadaljna prazna besedičenja nimajo več smisla, ker jih je bilo že doslej dovolj.

Zahteva je bila ostra, takorekoč ultimativna, in Gromiko, ki govori na tajnih sestankih sicer tekoče angleško, je začel odgovarjati v ruščini, kakor dela to samo takrat, ko hoče tehtati vsako besedo in daje oficialne izjave. Tolmač je le počasi prevajal Gromikove stavke, s katerimi je sovjetski zunanji minister razlagal, da bi morali preden se dokončno izjasni, še razčistiti vprašanje provokatorske in špijonske delavnosti, ki jo izvaja Zahod v svojem delu Berlina. Potem je prebral svoje nove predloge. Zaključil je z željo, da naj bi v torek popoldne, ob 15.30 sklicali javno sejo. Nato so se ministri ločili. Bili so vidno slabe volje.

Ponedeljku je sledil torek in z njim javna seja. Svet je tako zvedel, da je Gromiko na ultimativno vprašanje odgovoril z ultimativnim odgovorom. Podčrtal je, da so bili predlogi, ki jih iznaša, pripravljeni sporazumno z vlado nemške demokratične republike. S tem je nakazal, da so jih izdelali ob priliki zadnjega obiska nemških komunističnih državnikov v Moskvi.

Pravzaprav je Gromiko dal dva nova predloga.

Po prvem naj bi dosedanji status zahodnega Berlina ostal še leto dni, vendar pod naslednjimi pogoji: 1. da se ameriške, britanske in francoske čete v zahodnem Berlinu zmanjšajo na simbolični nivo (Gromiko je dejal, da bi bilo najbolje ko bi vsaka od treh držav imela tam samo po eno četo kašnih 80 mož!); 2. da se iz zahodnega Berlina takoj preneha z vsako sovražno propagando proti komunizmu, tj. proti Vzhodni Nemčiji, Sovjetski zvezi in drugim satelitskim državam (ta zahteva je naperjena največ proti dejavnosti ameriškega radia RIAS, ki oddaja vsak dan nepretrgoma po 24 ur in ga v vseh vzhodno evropskih državah, posebno v zahodni Nemčiji zelo poslušajo); 3. da se likvidirajo vse »vohunske« organizacije v zahodnem Berlinu in da se sploh preneha s kakršnokoli aktivnostjo, ki bi bila napernjena proti Vzhodni Nemčiji in drugim komunističnim deželam (s tem bi dejansko omejili politično svobodo zahodnih Berlinčanov, ki lahko misilijo, govore in se v zakonitih mejah politično zavzemajo za karkoli hočejo); in 4. da na zahodnem Berlinu ne sme biti atomskega orožja in raketnih oporišč. Pod temi pogoji naj bi posebna kontrolna komisija štirih velesil jamčila nespremenjeno stanje v Zahodnem Berlinu in svoboden dostop v mesto. Sovjetska zveza in Vzhodna Nemčija bi dali odgovarjajoča jamstva v obliki pismenega protokola. Če zahodne države ne sprejmejo teh predlogov, potem Sovjetska zveza ne bi privolila, da se v zahodnem Berlinu ohrani sedanji rezim.

Drugi Gromikov predlog pa govori o ustanovitvi vsenemskega komiteja, ki naj bi ga sestavljalo enako število predstavnikov Vzhodne in Zahodne Nemčije. Ta komite bi imel nalogo pripravljati sklenitev nemške mirovne in razvijati stike med obema nemškima državama. Po preteku enega leta bi bilo treba sklicati konferenco in skleniti nemško mirovno pogodbo z Združeno Nemčijo ali pa z dvema ločenima nemškima državama. Če bi ovire za sklenitev vsenemške mirovne pogodbe v enem letu ne bile premagane, tedaj bi bila Sovjetska zveza prisiljena podpisati ločeno mirovno pogodbo z Vzhodno Nemčijo.

Kakor vidimo Gromiko ni povedal veliko novega. Dejansko je Kremelj popustil samo v tem, da je prvotni rok za rešitev berlinskega vprašanja, ki je zapadel že maja, prenesel za eno leto. Eno leto časa ponuja tudi za sklenitev mirovne pogodbe z Nemčijo.

Jasno je, da bi se zahodnjaki, če sprejmejo njegove pogoje, črez leto znašli v še težjih okoliščinah kot letos, Sovjetska zveza ter Vzhodna Nemčija pa bi lahko izsiljevale svojo voljo z večjo verjetnostjo na uspeh. Ameriški zunanji minister Herter je odgovoril Gromiku, da so zahodne države do ponedeljka še opazile nekatere šibke znake o možnosti sporazuma. Toda Gromikovi predlogi kažejo, da Sovjetska zveza zahteva umik zahodnih držav iz zahodnega Berlina. Povrnili smo se torej ne na 11. maj (ko je konferenca začela), temveč na 27. november (ko je Hruščev postavil svoj ultimatum za Berlin), je dejal Herter. Analiziral je tudi posamezne točke Gromikovega predloga. Tako je ugotovil, da 11.000 zavežniških vojakov ne more ogražati skoro 20 sovjetskih in vzhodnonemških divizij, ki so razmeščene okrog nemškega glavnega mesta in na bližnjih področjih. Poudaril je, da tudi ni mogoče govoriti o omejitvi svobodnega širjenja govorov in informacij, »na katere so zahodni Berlinčani ponosni«. Pripravljen pa je sodelovati pri odpravljanju vsake dejavnosti, ki lahko moti javni red. Če Gromiko zahteva, da naj zahodnjaki ne postavljajo v svojem delu Berlina raketnih in atomskih oporišč, potem bi morali pač za svoj del mesta prevzeti enako obvezo tudi Vzhodni Nemci in Sovjeti.

Francoski in britanski zunanji minister sta še bolj energično podčrtala ultimativnost Gromikovih predlogov in njihovo nesprejemljivost. Nemška predstavnika, ki sta se tudi oglasila k besedi, sta seveda imela vsak svoje mnenje.

Vtis mučne napetosti, ki ga je zapustila seja, je še podčrtal pomočnik sovjetskega zunanjega ministra Zorin, ki je po seji imel tiskovno konferenco, na kateri je izjavil, da bo moral Zahod nositi »vse posledice« če ne bo sprejel sovjetskih predlogov.

Napetost v Ženevi je s tem dosegla zelo visoko stopnjo in razširja se mnenje, da je Sovjetska zveza nalašč postavila tako zahtevne pogoje, da bi s tem izzvala in povzročila neuspeh konference. Na drugi strani pa moramo tudi upoštevati, da se je igra za ženevsko zeleno mizo približala svojemu vrhu. Prisostvujemo zadnjim potezam, ki bodo odločilne o njenem uspehu ali neuspehu. Zato nas tudi ne sme presenečati, da padajo velike in težke besede ter so obrazi resni.

NA DVEH STOLIH

Kdor na dveh stolih sedi, na tleh obleži!

Tako pravi slovenski pregovor, ki nam prihaja na um ob opazovanju rezultatov titovske politike med slovenskimi manjšinami v Italiji in Avstriji. Resnico, ki izhaja iz tega, sta nazorno podčrtala dva dogodka: incident na Proseku pri Trstu in položaj ob avstrijskih parlamentarnih volitvah na Koroškem.

Radi verjamemo, da bo »Primorskemu dnevniku« in njegovim gospodarjem neljubo, če se vračamo k proseškemu incidentu. Toda sami so nas pozvali naj to napravimo in moramo jim ugoditi. Res je, da se je v naš zadnji uvodnik vrinila neljuba netočnost, ko smo zapisali, da so za proseško zabavno nogometno tekmo pobirali vstopnino. Tega na igrišču ni bilo. Toda na drugi strani je zelo značilno, da so se titovci ob vsej zadregi lahko obesili samo na ta nepomembni stavek našega uvodnika, medtem ko niso niti poskušali izpodbiti dejanskih predpostavk, na katerih sloni naše sklepanje in zaradi katerih smo krivdo za incident pripisali, ne samo proseškemu orožniškemu brigadirju, kakor bi to menda želeli titovci, temveč tudi tistim, ki so prireditev organizirali, in Vladnemu generalnemu komisarju, oziroma njegovim nadrejenim, ki še vedno niso preklicali oziroma nadomestili fašističnih zakonov o uporabi slovenščine. »Primorski dnevnik« ni zanikal, da ne bi na prireditev vabili tudi v italijanščini. Ni zanikal, da jim je po incidentu bilo dano na voljo, da ponovijo tekmo in jo komentirajo samo v slovenščini ali tudi v italijanščini, pa so se, po vsej demonstraciji in razburjenju, naslednjo nedeljo lepo odločili za dvojezičnost, kakor je teden prej zahteval brigadir!

Tristo medvedov! Zakaj so se pa potem sploh razburjali? Kdo je bolj »brigadirski«, Demokracija ali tisti, ki jih zagovarja Primorski dnevnik? Na Proseku se pri tem najbrže nihče ni smejal, kvečjemu zelo kislo, in to prav gotovo ne »Demokraciji«.

V ostalem ni moglo biti drugače. Titovci hočejo še vedno sedeti na dveh stolih. Vkljub katastrofalnim rezultatom svoje dosedanje »fratelančne« linije hočejo, vsaj v tržaški občini, še vedno veljati za slovensko-italijansko, ne pa za slovensko stranko. Zato postavljajo na volitvah narodnostno mešane liste, na velikih zborovanjih imajo govore v obeh jezikih in po vsej logiki mora biti tako tudi na drugih večjih prireditvah, na katere vabijo poleg slovenskega še italijansko občinstvo. Toda potem se ne smejo jeziti, če se jim tu pa tam zgodi, da se v kritičnem trenutku ne znajdejo. Srce, ki se ga vedno ne more zatajiti, jih potegne, da bi zabrenkali na narodno struno. Pozabijo, da sedijo na dveh stolih in na lepem čofnejo na tla.

To in nič drugega se je pripetilo tudi na Proseku. Zato je vkljub vsemu razburjanju proti dvojezičnosti končno nujno le sledila dvojezična prireditev, potek, ki prav gotovo ne prispeva k utrjevanju samozavesti in samozaupanja naših ljudi.

Pa pustimo našo Primorsko in poglejmo na Koroško. Tudi tam podobna politika in podobni rezultati. Titovci so se v Avstriji vezali s socialisti. Naše tamkajšnje sorojake so napeljevali, da so volili kandidate te stranke, da so v tem videli pogoj za zaščito svojih pravic. Koroški deželni glavar, socialist Wedenigg je bil za titovce, kakor pravijo temu Italijani »persona grata«. Tudi tu so torej titovci hoteli ustvariti nekakšno narodnostno nediferencirano politično skupnost, delali so na svoji priljubljeni fratelančni liniji. Šli so veliko delj kot koroški nekomunistični Slovenci, ki so sicer včasih res glasovali za kandidate Ljudske stranke, vendar samo če niso mogli postaviti lastnih list. Niso se pa z njo sicer povezovali.

In kaj je napravil socialist Wedenigg, po poreklu Slovenec. S svojim ukazom je na Koroškem likvidiral dvojezično šolstvo, za katerega odpravo sta nato v dunajskem parlamentu složno glasovali obe vladni stranki. »So še večji problemi kot koroški Slovenci« je kratko in odločno odgovoril dopisniku zagrebškega lista, ki ga je spraševal zakaj vztraja pri takem postopanju. Vo-

(Nadaljevanje na 2. str.)

Dogodki po svetu

KANCLER ADENAUER je pripravil svojim pristašem kaj neprijetno presenečenje. 4. junija je objavil, da se odpoveduje kandidaturi za predsednika republike in da bo še naprej ostal kancler. Pravijo, da naj bi to napravil zaradi tega, ker se mu ni posrečilo, da bi postavil za svojega naslednika finančnega ministra Etzela. Večina zahodnonemških demokrščanov je namreč odkrito pokazala, da bi raje videla na kanclerskem mestu sedanjega gospodarskega ministra Erharda. V trenutku ko je Adenauer sporočil svoj novi sklep, je bil Erhard v Združenih državah, kamor je odšel, da se tudi v ameriških krogih primerno spozna in uveljavi. Po povratku v domovino, kamor se je vrnil sredi tega tedna, je izjavil, da ni res, da bi on bil manj odločen zagovornik zahodne vzajemnosti kot je Adenauer ali pa da bi bil bolj naklonjen Veliki Britaniji kot pa Franciji. Prav tako je zanikal, da bi ne bil zagovornik Skupnega tržišča šestih evropskih držav, čeprav meni, da predvidena carinska zveza že od vsega začetka ni imela ostati omejena na svoje ustanovne članice in je zato razumljivo, da je treba iskati primerno obliko za njeno razširitev. Glede Adenauerja meni, da je treba vprašanje njegovega položaja rešiti v odkriti debati, za katero pa meni, da naj bi ne bila javna. Gre za vprašanje, ki zadeva predvsem strankino vodstvo.

Tako se je v Zahodni Nemčiji sprožila ne ravno majhna politična kriza, ki jo rešujejo prav te dni.

* * *

DE GAULLE je izjavil, da v nobenem primeru ne namerava skleniti novih dogovorov z Atlantsko zvezo, dokler ne bodo urejena splošna vprašanja zahodne poliz Washingtonom. V zvezi s tem je poveljstvo Atlantske zveze 8. tm uradno sporočilo, da bodo vse ameriške letalske sile, ki štejejo okrog 200 bombnikov in več jat lovskih letal, umaknili iz oporišč v Franciji in jih premestili v Zahodno Nemčijo, Nizozemsko in Belgijo.

Neprijeten spor, v katerem se je znašlo atlantsko zavezništvo v kritičnem trenutku težkih in kočljivih pogajanj Zahoda s Sovjetsko zvezo, ima svoj izvor v zahtevi francoske vlade, ki je lani povedala, da je pripravljena sprejeti atomska in raketna oporišča samo v primeru, da bi ji poverili tudi isključno pravico kontrolirati in uporabljati to orožje. Ko ji niso ugodili, je nasprotovala tudi uresničenju enotne zračne obrambe in je napovedala, da bo, v primeru vojnega zapleta, odtegnila svojo sredozemsko mornarico izpod poveljstva Atlantske zveze. Namen vseh teh ukrepov francoske vlade je jasen: De Gaulle hoče izsiliti, da bi Franciji priznali položaj atomske velesile, enakovreden tistemu, ki ga imajo v atlantskem zaveništvu Združene države in Velika Britanija. Franciji naj bi tudi sporočili znanstvene izsledke in postopke za izdelovanje atomskega orožja.

Pripomniti je treba, da je Velika Britanija dosegla to šele ko je sama opravila nekaj uspelih poskusnih eksplozij in je začela serijsko izdelovati atomske bombe. Francija pa šele napoveduje svojo prvo atomsko eksplozijo. Na drugi strani pa je treba Francijo razumeti. V primeru nevarnosti hoče imeti možnost, da tudi sama poskrbi za edino učinkovito obrambo svojega ozemlja. Reči pa je treba, da postavlja svojo zahtevo v trenutku in na način, ki ni ravno v skladu z načeli iskrenega in prijateljskega zavezništva z Združenimi državami.

* * *

LETALSKE DRUZBE Francije, Italije, Nemčije in Belgije so se povezale v organizacijo »Air Union«. Pogodba je sklenjena za dobo 99 let in nova organizacija bo skupno upravljala mednarodne letalske linije družb omenjenih držav. Začela bo delovati 1. aprila 1960 in bo dosegla svoj polni obseg v desetih letih. Italijanski letalski družbi bo v mednarodnem prometu te skupnosti priznan delež 26 odstotkov. Notranji letalski promet, v okviru posamezne države (pri Franciji in Belgiji tudi promet s kolonijami) je pridržan posameznim družbam. Samo Zahodna Nemčija se je odrekla tudi tej predpravici.

Združitev letalskih družb evropskih držav je postala potrebna, da bi se lahko izvedla boljša organizacija zvez, da bi se odstranilo nepotrebno konkurenco, odpravilo dvojne linije, posebno pa, da bi si tudi letalske družbe evropskih držav lahko nabavile izredno draga reakcijska potniška letala, brez katerih bi v bodoče ne mogle tekmovati z velikimi ameriškimi. z britansko in holandsko letalsko družbo. Že prihodnje leto bodo uvrstile v svojo službo velika reakcijska letala, ki bodo prepeljala po 180 potnikov iz Rima v New York v 7 urah. Pričakujejo pa, da bomo v kratkem že dobili potniška letala, ki bodo letela s povprečno brzino nad 3000 kilometrov na uro.

* * *

PREDSEDNIK TURSKE REPUBLIKE Celal Bayar je prišel preteklo nedeljo v Rim. S tem je vrnil obisk predsedniku Gronchiju, ki je bil v Turčiji leta 1957.

Razgovori, ki jih je imel turški državnik v Rimu so važni posebno zaradi tega, ker sta Turčija in Italija obe članici atlantskega zavezništva in se zelo zanimata za položaj v Sredozemlju, še posebej v njegovem vzhodnem delu. Italija pa ne sodeluje s Turčijo samo v zunanji politiki temveč tudi v gospodarstvu. Tako je prispevala svoj delež k pomoči 225 milijonov dolarjev, ki jih je Organizacija za evropsko sodelovanje nakazala Turčiji.

Ob priliki sedanjega obiska so v Rimu še poglobili to vsestransko sodelovanje obeh prijateljskih držav. Med drugim bo Italija močno sodelovala pri dobavi opreme za tovarne, ki jih predvidevajo načrti za razvoj turškega gospodarštva.

* * *

POSLANSKA ZBORNICA je pretekli torek odobrila z veliko večino proračune ministrstva za notranje zadeve in ministrstva za pravosodje. Za prvega se je izreklo 246 poslancev, proti pa 161, pri glasovanju o proračunu ministrstva za pravosodje pa je bilo 251 glasov za in 156 proti.

Zaključni govor v razpravi o proračunu ministrstva notranjih zadev je imel ministrski predsednik Segni, ki je obljubil, da bo vlada izvedla deželno ureditev, kakor jo predvideva ustava. Podčrtal pa je, da je treba pri tem rešiti še vrsto tehničnih in finančnih vprašanj kajti dežele, ki bodo ustavnovljene, morajo biti tudi sposobne za življenje.

V zvezi z deželo Tridentinska-Zgornje Poadižje je Segni izjavil, da zdaj proučujejo zahteve prebivalcev Zgornjega Poadižja v duhu izvajanja italijansko-avstrijske pogodbe. Posebno važno je, da je Segni napovedal, da bo vlada v kratkem predložila parlamentu POSEBEN ZAKONSKI OSNUTEK ZA DEŽELO FURLANIJA-JULIŠKA BENECIJA. Glede tega je sprejel priporočila, ki so jih predložili furlanski in julijski parlamentarci, med drugim tudi tisto, v katerem zahtevajo, da bi Trst moral čimprej dobiti svoje zastopstvo v senatu.

Minister za pravosodje je napovedal preosnovo civilnega postopnika in kazenskega zakonika. Tako naj pri pretvarjanju denarne kazni z zaporno v bodoče ne računali več en dan po 400 lir, temveč po 2000 lir. Zapornikom obsojenim na doživljenjsko ječo naj bi v določenih okoliščinah dovoljevali najprej triletno nadzorovano, nato pa sploh popolno prostost. Cilj reforme bo večja humanizacija kazenskega postopka, katerega cilj naj bo, da človeka prevzgoji in mu omogoči povratek v pošteno družbo in življenje.

* * *

PRVO PODMORNICO, ki bo mogla spuščati jedrske raketne izstrelke, so splovili v Grotonu, v Združenih državah. Imenovali so jo po prvem predsedniku Združenih držav »George Washington«. Dolga je 116 metrov in izpodriva 5.400 ton vode. Z nje bodo lahko nad in pod vodo odstreljevali izstrelke vrste »Polaris«.

Podmornica »George Washington« je prva iz serije osmih podmornic te vrste, katerih izdelavo je odobril kongres in jih bodo verjetno postavili v službo že pred jesenjo 1960.

* * *

LAOSU, v jugovzhodni Aziji, grozi nova kriza. Severni Vjetnamci, kitajski komunisti in Sovjeti trdijo, da tamkajšnja vlada krvavo preganja komuniste. V deželi naj bi bila v teku prava gverila. Britanska vlada pa je s svoje strani odgovorila, da je položaj miren in da bo takšen tudi ostal, če se ne bodo druge države vmešavale vanj.

Sovjetski načrt, da bi s pomočjo britanske vlade, s katero naj bi sestavili posebno preiskovalno komisijo, spravili laško vprašanje pred mednarodno javnost, je torej propadel. Ni pa izključno, da ga bodo Sovjeti skušali odpreti na kak drug način, po potrebi z nemiri.

* * *

MINISTRSKI PREDSEDNIK DEBRE' in z njim De Gaulle sta doživela v senatu prvi neprijetni poraz. Francoski senatorji so vkljub opozorilu, da sploh ne smejo glasovati o vprašanjih, katerih ni poprej odobrila vlada, soglasno sprejeli resolucijo za odobritev pokojnin bivšim bojevnikom.

De Gaulleova vlada je namreč v znaku štednje ukinila številne bojevniške pokojnine. Od 1,800.000 bivših bojevnikov jih je 800.000 ostalo brez pokojnine. Teh 800.000 predstavlja politično težo, ki je senat ne mara pustiti ob strani. Vlada pa je drugačnega mnenja. Vztraja pri svojem varčevanju in v prihodnjih dneh bodo v senatu razpravljali o novem pravilniku, po katerem bi znatno omejili pristojnost gornje zbornice v korist vlade, podobno kot so to že napravili s poslansko zbornico.

Glasovanje v senatu vsekakor dokazuje, da so med De Gaullom, oziroma njegovo vlado in ljudskimi predstavniki v marsičem velike razlike.

* * *

NEATOMSKO PODROČJE v Severni v Južni Evropi je predlagal Hruščev. Balkansko neatomsko področje bi po zamisli sovjetskega premiera obsegalo Grčijo, Turčijo, Jugoslavijo, Romunijo, Albanijo in morda tudi Italijo. V nordjisko področje pa bi bile vključene Svedska, Norveška, Danska, Finska in Islandija.

Kakšni so nameni teh predlogov? Jasno je, da želi Kremelj s tem oslabiti Atlantsko zvezo. Grčija, Turčija in Italija bi sicer ne morale izstopiti iz tega zaveništva, toda morale bi se odreči moderni atomski oboroženi. Isto velja tudi za severne države. Na obeh področjih bi torej Sovjetska zveza imela odprta vrata. Obenem bi stem z juga in severa osamila Zahodno Nemčijo, na katero bi nato lažje osredotočila ves svoj pritisk.

Zanimivo je, da je Hruščev, po daljšem času, prvič pritegnil v svoje balkanske kombinacije tudi Jugoslavijo. Nekateri vidijo v tem znak, da se hoče Hruščev zopet spraviti s Titom. Z ozirom na to je toliko bolj značilno, da je Titova Jugoslavija z navdušenjem pozdravila sovjetski predlog in je tako že zagrabila za ponujeno roko.

VESTI z GORIŠKEGA

Notranji položaj

Izid volitev na Siciliji in v Bariju, kjer se je krščanska demokracija precej dobro uveljavila, je krščanske demokrate precej opogumil. Zaradi izida volitev v Dolini Aosti in v Raveni, kjer so levičarji napredovali, so bili zelo zaskrbljeni, zlasti ker so na Siciliji imeli proti sebi nevarnega tekmeca, razkolnika Milazza, ki je na volitvah nastopil z listo krščanskih socialcev. S tem ni rečeno, da si smejo krščanski demokrati prepevati veliko slavo, čeravno so na Siciliji prejeli 936.667 glasov, in zasedli 34 poslanskih mest v deželnem svetu. Zato, ker je Milazzova lista dosegla 256,71 glas in 9 poslanskih mest, komunisti 531.436 glasov in 21 poslanskih mest, italijanski socialisti 237.391 glasov in 11 poslanskih mest, novi fašisti 183.432 glasov in 9 poslanskih mest, monarhisti 115.151 glasov in 3 poslanska mesta, liberalci 90.000 glasov in eno mesto ter Saragatovi socialisti 61.000 glasov in eno mesto.

Kdo bo sestavil novo vlado?

S takim izidom bo težavno sestaviti deželno vlado, ker bi se morali demokristjani povezati z vsemi desničarji, tudi z novimi fašisti. To pa jim ne more biti všeč, ker uživa sama Segnijeva vlada že sedaj »sloves« novofašistovske podpore. Pokrajinski tajniki demokrščanske stranke na Siciliji predlagajo poizkus pobotanja z Milazzom, toda kljub temu bi za sestavo vlade potrebovali še kako drugo pomoč, na primer Nennijevih socialistov, ki so se izjavili proti ponovitvi podpore Milazzu skupno z novimi fašisti. Izključena je torej, vsaj zaenkrat, tudi lanskoletna koalicija Milazza z vsemi levičarji in vsemi skrajnimi, desničarji.

Veselje demokrščanov lahko ocenimo torej samo s stališča nevarnosti, ki jim je na Siciliji pretila, da bodo hudo nazadovali, saj so imeli proti sebi grozovito propagando najspretnejših komunističnih dialektičnih gromovnikov, zraven pa še razkolnika Milazza s svojo privlačno propagando obtoževanja rimske vlade, ki da hoče deželno avtonomijo praktično postopoma uničiti. Tudi sam izid volitev je odkril moč nevarnosti s strani komunistov in socialistov ter Milazza. Svoje glasove so demokrščani sicer ohranili in jih celo zvišali, toda poslancev imajo tri manj kot prej. Skupaj z Milazzovimi krščanskimi socialci imajo demokrščani 43 poslancev, to je 5 več kot prej.

Milazzov ugled pa se je povečal tudi zaradi njegovega uspeha v samem njegovem rojstnem kraju Caltagirone, odkoder izhajata tudi Scelba in don Sturzo. Milazzo je prejel tu 9.000 glasov proti 7.000, ki so jih dosegli demokrščani.

Seveda se bodo demokrščanski prvaki skušali pobotati z Milazzom, v nevarnosti, da še njegov slučaj ne pojavi še drugod po državi. In tu bodo imeli glavno besedo levo usmerjeni demokrščani s Fanfanijem na čelu, ki utegnejo v tem oziru odločno nastopiti na prihodnjem jesenskem kongresu stranke. Tembolj, ker se je izkazalo, da niso znani ukazi sv. Oficija le malo, ali skoro nič zalegli, saj so komunisti povsod napredovali: v Dolini Aosti, v Ravenni in na Siciliji in sama »Civiltà Cattolica« zadnje čase pojasnjuje, da vendar obstaja razlika med socialisti in komunisti ter da je prvimi v danih primerih dovoljeno tudi kako sodelovanje, medtem ko je s komunisti vselej in povsod katoličanom strogo zabranjeno.

Komunisti se na Siciliji kajpak laskajo Milazzu in ga nagovarjajo, naj tudi letos sestavi svojo deželno vlado s pomočjo vseh levičarjev in tudi novih fašistov, to je misovcev.

V Bariju so demokrščani močno napredovali, ne samo v mestu, ampak tudi na deželi. Tu so s svojimi uspehi upravičeno lahko zadovoljni.

Nazadovanje monarhistov in novih fašistov

Novost, ki so jo pokazale tako volitve na Siciliji, kakor v Bariju in njegovem podeželju, je veliko nazadovanje monarhistov. Kakor znano sta se pred kratkim obe monarhistični struji, Covellijeva in Laurova, zedinili v enotno stranko, katero so krstili za »italijansko demokratsko stranko« (Partito democratico italiano), pa je ta stranka nazadovala zdaj na Siciliji od skupnih 296.000 glasov in 9 poslanskih mest, na 115.151 glasov in 3 poslanska mesta. Približno tako so nazadovali tudi v Bariju in na njegovem podeželju. Tudi novi fašisti so nazadovali na Siciliji od prejšnjih 222.419 na sedanjih 183.423 glasov. Poslanskih mest pa so ohranili vseh devet, kolikor so jih prej imeli.

To kaže, da postajata ti dve desničarski stranki zdaj nepopularni tudi na jugu, kjer sta se močno šopirili med ljudstvom, ki je politično še precej nezrelo.

Pri tej priliki naj omenimo, da se je bivši kralj Umberto, ki živi v izganstvu v kraju Cascais v Spaniji, zadnji čas oglasil in povedal, da se z zadnjo rešitvijo tržaškega vprašanja ne strinja.

Kdo je za mnenje vprašal njega, ki je pomagal spraviti državo v propast, ni povedal. Njegovo mnenje pa tudi prav nič ne pomeni.

Nemški poslanci zahtevajo avtonomijo bocenske pokrajine

Pred kratkim so tirolski nemški poslanci predložili osnutek zakona, ki naj zagotovi bocenski pokrajini v Poadižju posebno avtonomijo. Kakor znano se Nemci pritožujejo, da jim deželna avtonomija s tridentinsko pokrajino prav nič ne služi, ker jih ne ščiti, ampak pospešeno v celovitosti njihovega etniškega značaja duši in uničuje.

Ali bo ta zahteva dosegla kak uspeh, je danes težko predvidevati.

Hruščev obisk v Albaniji

Precej neprijeten je bil za rimske vladne in vse italijanske kroge, razen komunističnih, zadnji Hruščev obisk v Albaniji. Bali so se česa zelo hudega, pa je ostalo le pri ponavljanju znanih groženj, ki so pri Hruščevu v navadi glede nevarnosti, ki naj Italiji preti zaradi raketnih oporišč, ki jih postavlja kot članica Atlantske zveze.

Hruščev je dejal, da zajemajo raketni izstrelki iz Albanije in Bolgarije celotno italijansko področje.

In ker si je tudi Tito pustil povedati, da mu ni prav, da si Italija postavlja raketna oporišča, mu je rimska vlada s posebno noto zagotovila, da se Jugoslavija nima zaradi tega ničesar bati.

Uveljavitev deželne avtonomije pred parlamentom?

Predsednik vlade Segni je te dni zagotovil v poslanski zbornici, da hoče vlada uresničiti deželo Furlanija-Julijska krajina, ki bo peta dežela s posebno avtonomijo. V zvezi s to izjavo pišejo nekateri listi, da je vlada že pripravila zakonski osnutek, ki pride kmalu pred parlament.

Vsebina tega zakonskega osnutka pa ni še znana. Radovedni smo, kje bo sedež deželne vlade, s kakšnim volilnim sistemom bomo volili deželne poslance in ali bomo lahko tudi mi Slovenci volili in izvolili kakega svojega zastopnika.

Terjamo seveda zaščitni zakon in predsednik vlade, ki trdi, da sloni vse delovanje njegove vlade na spoštovanju ustave, mora vedeti, da je treba spoštovati in pravično izvajati tudi 6. člen ustave.

Občinske volitve v Romansu in Milešu

V nedeljo 31. maja so se vršile občinske volitve v Romansu in v Vilešu. V Romansu so zmagali levičarji, v Vilešu pa demokristjani.

Pet let v službi titovstva

Ko so zavedni Slovenci na Goriškem ustanovili leta 1947 svojo demokratično politično organizacijo, Slovensko demokratsko zvezo, da bi s tem zajezili prodiranje komunizma po naši deželi, so povabili k sodelovanju tudi razne gospode, ki so svoj čas veljali kot predstavniki našega ljudstva. Toda nihče izmed povabljenih se ni odzval ter je še dalje ostajal v zatišju, kot da bi ga slovenska stvar sploh ne zanimala. Izgovarjali so se, da ni še prišel čas.

Zadržanje omenjenih gospodov je bilo res čudno, posebno če pomislimo, da je naša mlada organizacija v takratnih razmerah dejansko potrebovala vse zdrave sile, da bi se lahko uspešno uveljavila. To zadržanje je vzbujalo precej začudenja.

Minilo je medtem sedem let. Titov komunizem je začel doživljati težke čase. Zato so sopotniški kaporioni uvideli da »je prišel čas« in nujnost nove politike, da bi si na tak način lahko spet pridobili zaupanje nekomunistov. Zares so bile določene na kongresu komunistične partije Slovenije nove smernice v maju 1954 in prav v zvezi s tem, dasiravno tega ne bo hotel priznati nihče od prizadetih, se pojavi v Trstu in Gorici »Novi list« in okrog njega seveda prav isti ljudje, ki so pred sedmimi leti odklonili vsako sodelovanje v Slovenski demokratski zvezi.

Zadeva se je verjetno odvijala takole. Kaže, da so se že pred sedmimi leti nekateri izmed gospodov domenili, kako in kaj. Čakati so morali - kot je to navada pri komunističnih poglavarjih navodil, katerih bi se morali držati, da bi ne vzbudili kakega suma. Geslo naj bi bilo: »Predstavljajte se kot katoličani, toda zavedajte se, da delate za nas«.

Ljudje se niso sprva zavedli nevarnosti, ki jo je predstavljal navidezno nedolžni listič in ga je zato marsikdo celo z veseljem pozdravil. Pa so se kaj kmalu pojavili trenutki v politiki, ko je bilo treba zavzeti jasno in odločno stališče. Tega »Novi list« ni nikoli storil, nasprotno se je lotil na nesramen način napadati vidnejše naše predstavnike, ki so se vedno odlikovali po svoji odločnosti v borbi za slovenske pravice in proti materializmu in komunistični diktaturi.

Tedaj je pa vsakomur postalo jasno, da ni »Novi list« demokratičen časopis, temveč glasilo, ki mu je na tem, da se za nobeno ceno ne zameri vladajočenu režimu v Titovini. Stalno napada »Katoliški glas« in njenega urednika, mons. dr. Močnika ter tudi »Demokracijo« in voditelje Slovenske demokratske zveze, katerih uspešne nastope v krajevnih upravnih svetih kaj rad zamolčuje ali pa neumestno kritizira.

V službi take resnice deluje »Novi list« pet let. Tako sodimo slovenski narodno zavedni demokrati. Za nas je namreč *resnica* doma le v svobodi, za blagor vsega ljudstva in tudi naš blagor. Nikoli ne bomo hvalisali diktature ene stranke, da bi od te stranke uživali kake osebne koristi. Vera, krščanska vera naših očetov in našega ljudstva je vzvišeni ideal ogromne večine slovenskega naroda, s katerim se ne da barantati za zasebne koristi. Kdor z vero baranta ni niti kristjan niti katoličan niti krščanski socialec, ampak navaden koristolovec.

Ljubitelj resnice

SOVODNJE

Zadnje dni minulega meseca maja se je po daljšem presledku zopet sestal naš občinski svet. Najprej so izvolili odbor za občinske davke. Izvoljeni so: Stanko Černic, Marčel Devetak, Ivan Cevdek, Venče Černic, Leopold Batistič, Alojzij Butkovič, Jožef Pipan, Mirko Lutman, Franc Petejan in Peter Tomšič. Potem so še odobrili nabavo gramoza za ceste, imenovali gg. Petra Tomšiča, Karola Cernica in Janeza Gulina za preglednike računov iz leta 1958, odobrili stroške za ureditev poštnega prostora, uredili plače postrežnicam na županstvu in po šolah, določili najemnino za prostore na pokopališčih in proglasili za občinsko cesto tisto, ki vodi skozi vas do Rubije in do Gabrij ter na državno cesto št. 55.

Za napeljavo vodovoda, ki se bo šele gradil po manjših vaseh, so uvideli, da bo to stalo kakih 25 milijonov lir. Končno so svetovalci ugotovili, da znaša primanjkljaj iz leta 1957 okoli 4.174,000 lir, oni iz leta 1958 pa 6.526.000 lir. Skupaj, torej, 10.700.000 lir. Kredita pa ima občina v menicah za 3.000.000 lir. Dolga je tako 7.700.000 lir, zato so sklenili najeti posojilo v tej višini. Opozicijski svetovalci so se glasovanja vzdržali.

Vodovod tudi v Šentmaver

Te dni že kopljejo jarek tudi za dograditev vodovoda do gornjega dela Šentmavra. Vaščani se tega dogodka zelo veselimo in smo hvaležni tako vsej občinski upravi, kakor še posebno našim slovenskim svetovalcem, ki so neprestano vztrajali na zahtevi, da se nam vodovod napelje po vsej vasi do vrha.

POROKA

V torek 2. t. m. sta se poročila v Gorici na Gradu g.na Janka Plahuta iz Gorice in g. dr. Igor Gruden iz Trsta. Čestitamo in želimo obilo sreče in zadovoljstva v novem življenju.

Škoda zaradi vojaških vaj

Kmetje v Doberdobu se pritožujejo, da trpijo znatno škodo zaradi vežbanja vojaških oddelkov po njihovih zemljiščih. Take pritožbe se ponavljajo pri vsakem takem vežbanju, zato bi morale pristojne oblasti paziti in s primernimi ukrepi preprečiti, da se vžbanje vrši po obdelanem ali travnatem zemljišču, pa tudi poskrbeti za točno izplačilo celotne, ne le delne škode.

Trgovina z vínom v evropski skupnosti

Rim Agencija »Italia« - Odbor za pridelavo in prodajo vina pri Evropski gospodarski skupnosti je na zadnji seji v Bruselju razpravljal o prodaji vina v šestih državah Evropskega skupnega tržišča. Izrekel je željo, naj bi Italija in Francija čim prej dovolili uvoz vina iz drugih držav skupnega trga in sicer naj bi dovoljena uvozna količina znašala 3 odstotkov njunega domačega pridelka. Kar se cen, so se zastopniki šestih držav zedinili, da se je pri njihovem določanju treba ozirati na zahteve potrošnikov. Politika visokih najmanjših dovoljenih cen bi zmanjševala povpraševanje in s tem večanje potrošnje. Določitev imen po poreklu vina in razpravo o skupnih carinskih pristojbinah so odložili na prihodnjo sejo, ki bo najbrž v začetku setembra v Italiji, ker so se glede tega med zastopniki raznih držav pokazale precejšnje razlike.

* * *

K temu poročilu agencije »Italia« dodajamo sledeče. Naši vinogradniki naj se pripravijo na to, da bodo prišla na italijanski trg prvovrstna tuja vina. Zato je prav in v njihovo korist, da bodo s svojimi pridelki uspešno tekmovali s tujimi. Zlasti Brici, naj bi zopet gojili rebulo, ki je žal že skoro ni več najti.

Prireditev goriških srednješolcev

V nedeljo zvečer 7. t. m. so na šolskem dvorišču v ulici Croce (bivši šolski dom) priredili goriški srednješolci svojo zaključno prireditev s pestrim programom izbranih pevskih točk in igro »Čudežne gosli« pisatelja E. Tirana. Prireditev je uspela tako dobro, kot malo kdaj prej. Dvorišče je bilo natrpano polno udeležencev iz vseh krajev Goriške. K temu je pripomoglo dejstvo, da so Kraševci in Brici imeli na razpolago avtobuse za prihod in za odhod. Tudi propaganda z vabilom k obilni udeležbi je bila letos močnejša. Družine in sorodniki sploh pač radi vidijo nastop svojih otrok in tako smo Slovenci take prireditve lahko upravičeno veseli.

Pesmi »Trije petelinčki« Cirila Preglja in »Vetru« Draga Korošca so dijaki in dijakinje pod vodstvom prof. Fileja zapeli odlično. Prav tako odlično je mladinski zbor nižje srednje šole pod vodstvom prof. Bolčine zapel »Oj bodi domu zvest« istega prof. Bolčine in še »Kazen« E. Adamiča.

Zbor učiteljišča pod vodstvom prof. Fileja, nam je čeravno maloštevilen, prav lepo zapel pesmi »Burja« D. Bučarja in »Pomladna« samega prof. Fileja.

Končno smo vsi zavzeti od lepote združenih zborov vseh treh imenovanih šol slišali narodno »Očnica«, ki jo je priredil prof. Filej in pa »Zdravico« M. Pirnika.

Že dolgo nam naši dijaki niso tako lepo peli, kot v nedeljo 7. t. m. Bili so res temeljito dobro pripravljeni in tisti srebrni glasovi mladih pevcev in pevk so nam segli do dna duše. Napojili so nas veselja in nas opogumili v tem žalostnem času, ko so naše šole še vedno neuzakonjene, čeravno leta in leta vztrajamo na zahtevi po zaščiti, ki nam jo jamči sama ustava, vlada pa se ne zgane.

Prireditev sta obiskala tudi didaktični ravnatelj osnovnih šol in šolski skrbnik prof. Devetta. Slovenski profesorji so bili seveda vsi prisotni. Vsakemu, ki je bil ponosen na tako veliko število udeležencev, se je porodila misel, da nas šolska mladina druži, čeprav nas politika tako žalostno loči. Zato gre našemu mlademu rodu, pridnemu in požrtvovalnemu vse naše priznanje za lep nastop, ki nam ostane za vedno v spominu. Priznanje pa tudi vsem gg. profesorjem, ki so mladino pripravili in jo lepo izurili.

Igra »Čudežne gosli« je preprosto delo za mlajši rod. Pa je bila vendar za to priliko primerna. Vsi igralci so svojo vlogo podajali dobro, občinstvo pa je s svojo odrsko nadarjenostjo in sposobnostjo posebno navdušil mali Pavle, ki je igral povsem naravno, kot da ne bi poznal naštudiranih kretenj in besed. Lepe vile so ga s svojim čarom res popolnoma navdahnile...

S.

Zvestoba narodu

Te dni se bosta poročila g. Aljoz Jakončič, rodom iz Imenj pri Šmartnem v Brdih in g.na Silva Reja, učiteljica iz Oslavja pri Gorici. Ženin je po razmejitvi leta 1947 odšel v Kanado, kjer se je tudi zaposlil. Pridne roke najdejo delo povsod!

Tudi on si je zaželel ženske družice in lastno družino. Toda želel in izbral si je slovensko ženo, ker le ni mogel in ne more pozabiti svojega rodu. Tujina je le tujina in živeti slovensko v daljni tujini je lažje v družbi svojih ljudi. Ta dogodek kakor že nekaj drugih prejšnjih let nam pričajo, da je naš človek dosledno zvest svojemu narodu in silno hrepeneč po ohranitvi slovenske pripadnosti svoje družine in svojega potomstva. Niti očarljiva tujina ga z vsem svojim bogastvom ne more izmakniti narodu in ga omamiti, da bi utonil v tujem morju.

Vrlemu paru, g. Alojzu Jakončiču in g.ni učiteljici Silvi Reja vse naše priznanje z iskrenimi čestitkami in voščili za srečno bodočnost v Kanadi. Našemu narodu, to trdno verujemo, bo zopet zasijalo sonce svobode in takrat se bomo veselili povratka v domovino vseh naših izseljencev, ki jih je težka usoda prisilila na pot čez Ocean.

Poučevanje verouka v Kanalski dolini

Konec meseca maja nas je presenetila vest, ki sta jo objavila »Novi list« in »Primorski dnevnik«, da je namreč generalni vikar videmske škofije prepovedal vsem duhovnikom Kanalske doline (na Trbižkem) poučevanje slovenskega verouka na osnovnih šolah.

Vest je kajpak zbudila veliko presenečenje in ogorčenje med našim poštenim in vernim ljudstvom. Vse je povpraševalo kako in zakaj, ter ali smo kaka cerkvena oblast sploh prepovedati komurkoli poučevanje verouka v materinščini učencev. Slovenci smo sicer vajeni tega in onega tudi od strani nekaterih cerkvenih oblasti, pa nas vendar vsak novi slučaj kršitve naših pravic hudo zadene in globoko užalosti.

»Topot bo treba nastopiti odločno«, je bil glas našega ljudstva, ki je zahtevalo, naj se kdo zgane in pritoži na pravem mestu.

»Primorski dnevnik« je še vprašal, kaj poreče k stvari »Demokracija«.

Zato smo sklenili, da nastopimo odločno, prej pa da se o resničnosti in točnosti vesti kot take dobro prepričamo.

Ugotovili smo resnico, ki je sledeča. Šolske oblasti so pisale škofijskemu katehetskemu uradu, da se v šolskih prostorih, kjer se mora poučevati samo v italijanščini, poučuje včasih veronauk v slovenščini in nemščini. Te višje šolske oblasti so prosile škofijski urad, naj duhovnike v Kanalski dolini opozori, da se mora v šolskih prostorih rabiti vedno samo italijanski jezik.

To se je zgodilo že koncem decembra 1958 in pristojni škofijski katehetski urad iz Vidma je pismo šolske oblasti naslovilo na čg. župnika iz Žabnic, kateri pa je odgovoril s svojim pismom, ki ga priobčuje »Katoliški glas« št. 24 z dne 11. t.m. in iz tega vira ga mi tu ponatiskujemo, kakor sledi: *»Vaša opomba se ne tiče direktno župnije v Žabnicah, kjer se od leta 1945, v izvenšolskem času, brez motenj nadaljuje s poučevanjem ne samo verouka v slovenščini za slovenske župljane, nego tudi nemškega jezika v prostorih ljudske šole; to dela učiteljica, ki jo menda plačuje občina (ali šolski proveditorat). To je dokaz, da je mogoče v Kanalski dolini živeti v lepem miru in sožitju treh narodnosti. Če je potrebno zato, da se izognemo hudi škodi, da bi morali vsi župniki izgubiti pravico do uporabe šolskih prostorov, sem pripravljen nadaljevati s poukom verouka v slovenščini izven šole. (Pomniti je treba, da je šolo v Žabnicah sezidal leta 1880 tedanji župnik-dekan Lambert Ferčnik, ki je bil tudi šolski nadzornik).*

Cerkev ima ukaz učiti vse narode; v tej zadevi smo pa pred dejstvom, da višje šolske oblasti napak razumejo katoličtvo«.

Po tem pismu čg. župnika se nobena videmska oblast ni več oglasila in verouk poučujejo v šolskih prostorih naprej tudi v slovenščini.

Pritožba od naše strani ni tako niti potrebna in z veseljem jemljemo na znanje dejstvo, da se pouk verouka vrši še naprej tudi v slovenščini. Želeli bi seveda, da bi višje šolske oblasti bile povsod uvidevne, vselej kadar gre za jezikovne pravice naših ljudi, saj nam ustava sama določuje popolno zaščito.

Slovenskih počitniških kolonij zopet ne bo

Pokrajinski odbor za otroške počitniške kolonije je zasedal. V kolonije pojde 2140 otrok, eni v hribe, drugi v Gradež. Notranje ministrstvo je v ta namen odobrilo 22 milijonov lir. Žal pa ne bomo Slovenci niti letos imeli posebnih kolonij za svoje otroke, ki bodo morali v italijanske. Čas bi že bil, da se preneha s takim ravnanjem, saj pravi ustava, da nas mora vlada ščititi. Niti indirektno ne bi se smelo naših otrok siliti na drugačno vzgojo, saj so v italijanskih kolonijah nekako porazgubljeni in brez slovenske vzgoje.

Novi zdravnik

Koncem meseca maja je g. dr. Niko Gruden, sin pokojnega odvetnika dr. Josipa, z uspehom napravil v Paviji državni izpit za izvrševanje zdravniškega poklica. Iskreno čestitamo!

Voda v ul. degli Scogli

Z veseljem poročamo, da imajo v ulici degli Scogli v Gorici že nekaj tednov vodo doma. Vse družine so tega zelo vesele in izražajo hvaležnost občinski upravi, ki je dala vodo napeljati. Zlasti pa so te družine hvaležne našim slovenskim občinskim svetovalcem, ki so občinskemu svetu tolmačili njihovo željo po vodi in so stalno, ne da bi zamudili niti ene same prilike, predlagali in zahtevali, da se vodovod podaljša do ul. Scogli in napelje vodovodno omrežje tudi po hišah.

Družine niso plačale nobenega prispevka za napeljavo vodovoda, le za napeljavo iz ceste v hišo je vsaka družina plačala dejanske stroške. Občina pa bo od tega imela nekaj koristi, ker se voda ne bo več izgubila zastonj, saj so odtok na križišču poti zaprli in ga odpravili. Občina je namreč zaradi odtoka trosila velike količine vode, ki jih nihče ni plačal.

Vodovod v Sovodnje in Dolenje

V soboto 6. t. m. je predsednik vodovodnega konzorcija vzhodne Furlanije (CAFO) g. Bressan iz Gradišča poročal na seji goriškega provincialnega sveta, da je nakazanih 120 milijonov lir za vodovodne naprave v naših krajih, tako tudi za zgradbo vodovoda v Dolenjah ter v Sovodnjah in v vseh krajih te občine. V kratkem bo dražba za oddajo teh del.

Na dveh stolih

(Nadaljevanje s prve strani)

ditelji koroških Slovencev, v=ključno titovci, se pri zadnjih volitvah pri najboljši volji niso mogli odločiti, katero stranko naj bi priporočili svojim volilcem.

Tak je zaenkrat epilog dolgo=letnega titovskega vezanja z av=strijskimi socialisti. Mršavi rezul=tati in žalostne posledice. Taktiko=ka sedenja na dveh stolih je tudi na Koroškem odpovedala. Ne more se biti istočasno velik na=rodnjak, na drugi pa ubijati v lju=deh samozavest in ponos s tem, da jim neprestano dopoveduješ in s postopanjem dokazuješ, ka=ko si sam ne upaš ničesar doseči. To je pot, ki vodi k likvidaciji, ne pa afirmaciji in ohranitvi na=rodnih manjšin!

LJUBEZEN GRE SKOZI ŽELODEC

Dr. G. Schreiber

Želodec je pratvorba. Je najstarejši življenjski organ. Določene živali sestavlja samo želodec in nič drugega. Lakota pa je najmočnejši nagon. Šele po lakoti pride ljubezen in ta se največkrat preliva skozi želodec.

Prastric želodec ostaja tudi današnji znanosti uganka. Želodec deluje kot zelo zamotana kemična tovarna; pravi čudež notranje tehnike. Želodec prebavi takorekoč vse. Edinole samega sebe ne more prebaviti. Nihče ne ve, zakaj se tudi to ne dogaja.

Želodčna čudodelnica je hruški podobna vreča, obešena na koncu požiralne cevi. Od zunaj pogledan, leži želodec natančno v sredi med prsnico in popkom. Kdor malomarno postopa z želodcem, ta ve natančno, kje leži, saj ga stiska in ščiplje kot nevzgojen otrok.

Zato pomnimo: *Bodimo z želodcem vedno vljudni in ne ravnajmo grdo z njim, ker je hudo maščevalen!*

Vhod v želodec je skrbno zastražen. Severno mejo proti požiralni cevi zapira na »želodčnem ustju« prava zapornica. Odpira se samo majhnim, dobro prežvečenim prigrizkom. Trdih stvari mejaš ne prepušča. Kdor je kdaj požrl večjo pilulo, ve da je tako. Obilna trda pilula ne zdrkne navzdol, ampak ostaja med požiralnikom in želodcem. Zastoj občutimo s pritiskom. Šele, ko se je pilula stopila, se zapornica dvigne.

Tudi na izhodu želodca stražari mejaš, obročkasta mišica. Uradno ji pravimo vratar, bolje morda prometnik. Ta namreč ureja promet na južni meji proti dvanajstniku. Normalno je izhod zaprt. Prometnik dovoljuje odhod samo dobro prebavljeni hrani.

Če si želodec ogledamo s sprednje strani, opazimo, da je desni želodčni rob mnogo daljši od levega. Tako govorimo o veliki in mali »krivini«. Tako imenovana »želodčna tla« mejijo na vranico. Tu se zbira pogoltnjeni zrak in ogljikova kislina, ki je prispela v želodec s požirki piva, radenske sodavice, šampanjca in podobnih tekočih dobrot. Kadar se nam izpahuje, uhaja zrak iz želodčnih tal.

Pomnimo: *Kislo izpahovanje je lahko znak in posledica želodčnega obolenja. Kdor radpožira zrak v zato se mu tudi pogostokrat izpahuje - je največkrat preveč nervozen. Ubogi goltač mora pač k zdravniku!*

Sprednje želodčno polje leži deloma pod jetrnim krilom, deloma prosto ob trebušni steni nad popkom. Udar s pestjo v »želodčno jamo«, prevrže tudi največjega junaka. Želodčna notranjost je naravnost umetniško zgrajena. Tu se kopičijo mišičasta tkiva v svitke in se oblikujejo v številne gube kot relief Triglavskega pogorja. Vzdolž male krivine poteka tako imenovana »želodčna cesta«. Tu se neovirano pretakajo tekočine. Vsako parkiranje je tu prepovedano. Celo prenapolnjeni želodci vzdržujejo to cesto prosto za želodčni promet.

Po želodčnem mišičastem gorovju se razprostira pravi gozd živčnih snopov. Ljubeči ljudje to snopje dobro občutijo. Prav tako pa so živahni za tistega, ki sovraži. Tudi strah in preplah, jeza ali veselje spodbujajo sleherni želodčni živec. Kdor je morda dosedaj dvomil o obstoju duše, jo bo v želodcu zagotovo zaslutil, saj prav tu duša in telo posegata drug v drugega in sta medsebojno odvisna. Drug drugega dražita: obolelo telo trpinči dušo - bolna duša mrtviči telo.

Pomnimo: *Nervozne želodce moramo negovati kot kraško nevesto, z vso rahločutnostjo. Redno uživajmo hrano pri najboljši volji. Kosilo ali večerja naj nam bo v zabavo, če si želimo ohraniti zdravje. Vsak grižljaj moramo tako in tako plačati.*

Želodčne mišice so prevlečene z mehko sluznico. Ta pokriva vso želodčno notranjost s finim žametom. Sluznica je nabita s krvnimi žilicami in pet milijoni žlez. Želodčne žleze so izredno marljive. Vsak dan proizvajajo tri litre »želodčnega soka«. V teku enega človeškega življenja kakih 100.000 litrov, ki v sedemdesetih letih prebavijo 200.000 kg hrane. Želodčni sok sestavljajo tako imenovani »siriščni fermenti« za prebavljanje mleka in mlečnih izdelkov, »pepsin« za razkrajanje vseh vrst beljakovin in za pretvarjanje mesa v življenjsko moč, prav tako pa tudi solna kislina, ki aktivira pepsin in skozi vse življenje uničuje tiste bakterije, ki bi lahko škodovale našemu zdravju.

Kako je mogoče, da je v želodcu solna kislina, smrtno nevarni strup, kot stalni gost našega telesa? Gotovo je to neverjetno, vendar je res. Brez te strupene kisline bi sploh živeti ne mogli. Želodec razje ta kislina namreč šele po njegovi smrti, seveda, če je bil želodec zdrav. Obolele želodce solna kislina lahko prežre tudi že v času želodčnega življenja. To se dogaja, če zaradi jeze in razkačenosti proizvaja preveč želodčnih sokov - in zaradi raka. V obeh primerih se tvorijo otekline, ki so najnevarnejša želodčna obolenja.

Pomnimo: *Ob pojavih močnih bolečin po jedi in kislem izpahovanju, močnem pritisku v gornji trebušni votlini, slabostih, bljuvanjih, bledici v obrazu in krvi v odpadkih, se nemudoma odpravimo k zdravniku, da nas temeljito preišče!*

Želodčna oteklina je v petih od sedmih slučajev moška. Če se danes kjerkoli najde desetorica srednjestarih gospodov med tridesetim in štiridesetim letom, je povprečno eden izmed njih zagotovo lastnik tvorastega želodca in bi moral takoj v bolnišnico. Tudi to je civilizatorična pridobitev naših časov. Afriški avtohtoni prebivalci ne poznajo želodčnih obolenj. Želodčne otekline se pojavljajo pri ljudeh, ki so se s podeželja preselili v mesta. Med vojno in v povojnih letih so bile želodčne otekline v Jugoslaviji redkejši pojav kot danes. Enostavno zato, ker je lakota krepila želodce.

Bolni želodci se zlasti radi oglašajo spomladi in v jeseni. Da igrajo pri nastanku želodčnih oteklin človeška razpoloženja veliko in večkrat naravnost odločilno vlogo, je že stara resnica. Vsaka mržnja in jeza, zagrenjenost in skrb, sovraštvo in občutek krivde, strah in kritični dnevi v poklicu in osebnem življenju, ščuvanja in razočaranja, vse to so želodčni grobokopi. Želodec je kot stara devica: hitro užaljen - in kot mlado dekle: za sleherno draženje izredno občutljiv.

Pomnimo: *Če oteklina prevrta želodčno steno - to spoznamo ob nenadnem zrušenju bolnika (bolečine, bljuvanje, pojemanje srčnih utripov, napetosti trebušne mrene), položimo bolnika na hrbet, dokler ne pride zdravnik. Vsak razgovor onemogočimo! Mrzle obklade na gornjo trebušno votlino! Bolnikovo stanje je smrtno nevarno!*

Od desetih želodnih oteklin, je ena gotovo sumljiva, da jo povzroča rak. Želodčni rak je huda stvar. Tudi ta napada moške pogosteje kot pa ženske. Posebno zoprno je, da prihaja neopazno, se prikrade neslišno po prstih in opravlja svoje uničevalno delo tajno in zahrbtno. Bolnik ga opazi največkrat šele takrat, ko je že prepozno.

Pomnimo: *Po petdesetih letih starosti ne prenašajmo več kot tri tedne morebitna želodčna neugodja, ampak bodimo toliko oprezni in pametni, da prepustimo tak želodec temeljiti zdravniški preiskavi. Zdravnik bo še marsikaj lahko povedal o želodcu in njegovih muhavostih!*

Nekaj vprašanj in odgovorov

1) KAJ IMAMO RES KAMENJE V ŽELODCU? - Da, v prenesenem smislu. Vsaka jeza in zamera, vsa razburjenja in strahovanja obležijo na želodcu kot kamenje in kvarijo tek. Z jezo usihajo želodčne žleze, in žalost povzroča želodčne krče. Tu sta telo in duša spojena. Veselje razgiba želodec, razposajenost spodbuja želodčne sokove. Obedi in večerje naj nam bodo razvedrila!

2) ALI SO LEDENE PIJACE SKODLJIVE? Zelo! Želodec ne mara premrzlih pijač. Mrzle prhe stiskajo krvno ožilje in zavirajo obtok. Med jedjo lahko pijemo. Tekočine ne napihujejo želodca in tudi ne povedenijo želodčnih sokov. Pijače pretaka želodec po »želodčni cesti« hitro in brez zadrževanja.

3) ALI NAJ SIBKI ŽELODCI UŽIVAJO POVRTNINO? Da - morajo jo celo! Sibki želodci so tisti, ki bolujejo na

stalnem vnetju želodčnih sluznic (gastritis). Taki ljudje so po navadi tako zelo previdni, da uživajo le lahko hrano. Največkrat tako, ki je revna na vitaminih. Brez povrtnine in sadja pa kaj lahko nastajajo nevšečnosti zaradi pomanjkanja vitaminov. Posebno vitamin C je organizmu nujno potreben. Brez povrtnine in sadja se ne bomo znebili kroničnih želodčnih obolenj.

4) ALI NAJ PRI MIZI ČITAMO? Ne - bolje ne. Želodec ne prenaša nepozornosti pri jedi in niti resnih obrazov. Zato tudi v vinorodnih krajih pijejo pri jedi vino. Razredčen alkohol ne spodbuja samo tvorbe želodčnih sokov, ki po vročih krajih rada zastaja, ampak vedri razpoloženje. Časniki nam takega razpoloženja vedno ne ustvarjajo.

5) IN KOZARČEK ŽGANJA PO JEDI? Da posebno po mastnih pojedinah. Koncentrirani alkohol je izvrstno topilo maščob, ki obtežujejo želodec. Po mastnih pojedinah je kozarček konjaka pravo zdravilo. Preveč alkohola pa nevaren strup, ki uničuje za prebavo izredno važen vitamin B/1.

6) ALI SO SKODLJIVE OSTRE ZAČIMBE? Ne - nasprotno. Naše najnavadnejše začimbe: gorčica, poper, muskat, hren in kakor se že imenujejo, spodbujajo tek in veljajo kot izvrstna kislinska vaba. Tem začimbam se ne smemo odpovedati, ker dražijo sluznico in s tem pospešujejo tvorbo želodčnih sokov ter lajšajo prebavo. Tudi vino, posebno trpka vina - zaužita v malih količinah - mobilizirajo proizvodnjo želodčnih sokov. Prav tako tudi mesne juhe, kava, v masti pražena povrtnina, omake in predvsem solate.

7) ALI POVZROČA ŽELODEC GLAVOBOL? Da - kadar je želodec bolan. Krči gladkega mišičevja, ki obdaja tudi želodec, kakor tudi vsa vnetja lahko povzročajo glavobol. Seveda imamo nešteto izvorov glavobola. Ledvična obolenja n. pr. pogosteje povzročajo glavobol kot pa želodčne nevšečnosti. Če postaja glavobol trdovraten, moramo pač k zdravniku.

8) KAJ PREBAVIMO PREJ, JAJCA ALI SARDINE V OLJU? Jajce! Prebavljivost je hitrost, s katero neka jed zapušča želodec in potuje v tanko črevo. Lahko prebavljiva so jajca, riž. V želodcu se zadržujeta eno do dve uri, meso do pet ur. Čimbolj so jedi mastne, tem dalj časa obremenjujejo želodec. Sardine v olju rabijo osem ur, preden jih vratar odpremi v tanko črevo. Kdor je na želodcu občutljiv, mora svojemu želodcu prizanašati s težko prebavljivo hrano.

9) MASTNO ALI PUSTO MESO? Pusto meso ne obtežuje telesa s preobilnim gorivom. Poleg ribe je meso naš glavni dobavitelj beljakovin. Mastno meso vsebuje prav toliko beljakovin kot pusto, namreč eno petino. Praktično je mesna maščoba nadomestek za sladkor in ni prav nič pomembna za ohranitev življenja.

10) ALI NAJ UŽIVAMO DIETNO HRANO KOT SAMOTARJI? Da. Oboleli želodec je kot zlomljena noga. Dietna hrana je namenjena želodčnemu odpočitku. Kdor svojo dieto zauživa z izključitvijo javnosti, postopa zelo pametno. Če namreč ogleduje prepovedane jedi, izločajo njegove želodčne žleze prav toliko sokov kot jih je treba za prebavo prepovedanih jedi. S tem svojemu želodcu povzroča dvojno škodo.

11) ALI VESELOST ZDRAVI OBOLELE ŽELODCE? Da - če so te veselosti razvedrilne in mirne. Slehernemu želodčnemu bolniku naj bo uživanje hrane svetost. To velja seveda tudi za zdrave ljudi. Pogovori o draginji, namestitvah in podobnih skrbeh so pri jedi nedopustni. Kdor s takimi razgovori trpinči želodčnega bolnika, je sokrivec neozdravljenja. Ne pozabljajmo, da je začetek in konec vseh vnetij želodčnih sluznic in vseh želodčnih oteklin v veliki meri odvisen od razpoloženja, s katerim prisedamo k mizi.

12) ALI NAPOVEDUJE POMANJKANJE APETITA ŽELODČNO OTEKLINO? Ne - ne vedno. Zanesljivejši znaki so kislo izpahovanje in pritisk v okolju želodca po jedi. Slabosti in priložnostna bljuvanja. Pri tem občutimo lahko kar dober tek. Če nimamo apetita, je to lahko znak povečanega želodca. Tudi vnetja želodčnih sluznic ali začetni rak odkrivata pomanjkanje apetita. Želodčni rak je v Evropi najbolj razširjen rak.

13) ALI JE POSNETO MLEKO PRAV TAKO ZDRAVO KOT NEPOSNETO? Da. Kar je na neposnetem mleku tako zapeljivega, je prav posneto mleko in ne smetana. Pameten človek uporablja neposneto mleko samo kot pijačo, jedilom pa dodaja posneto mleko. Posneto mleko vsebuje najdragocenejše mlečne sestavine. Mleko dobavlja organizmu več gradiva kot katerokoli drugo živilo. S polno pravico imenujemo mleko »belo kri« otrok - in odraslih. Mleko je edina tekočina, ki se v želodcu s posebno prebavno fermentacijo spremeni v trdno gmoto, v sir, ki želodec precej časa nasičuje.

14) ALI NAJ JEMO KAR STOJE? Samo, če je drugačno uživanje hrane nemogoče. V Franciji so ugotovili, da so avtomatični bufeti odgovorni za naraščanje želodčnih obolelosti. Če preganjeni mestni človek ne najde več časa za kosilo ali večerjo in se krmi samo še stoje, se bo nekega dne želodec strahovito maščeval. Želodcu moramo pomagati že s samim temeljitim žvečenjem.

15) ALI PRIHAJA NEPRIJETEN DUH IZ ŽELODCA? Da - včasih. Vendar ne smemo pripisovati krivde za neprijeten duh želodčnemu obolenju. Tudi bolna pljuča, slabo zobovje, vnetja dlesen in razna vnetja vratu so lahko vzrok neprijetno duhtečega izdiha. Na vsak način teh znakov ne smemo zanemarjati. Če taka neprijetnost ne izgine v dogleden času, moramo obiskati zdravnika.

16) ALI JE SHUJŠANJE ZNAK OBOLELEGA ŽELODCA? Ne - vedno. Gotovo nastaja pri želodčnem raku drastično shujšanje, kar se dogaja tudi pri zoženju vratarja. Shujšanje še ne pomeni, da je nastopil rak. Želodčni rak je neprimerno bolj potuhnjen od želodčnih oteklin. Želodčne bolečine, ki jih povzroča rak, niso tako hude kot se pojavljajo pri želodčnih oteklinah.

17) KAKO JE Z LAČNO JETIKO? Lačne bolečine, predvsem ponoči, razkrivajo želodčno oteklino ali pa oteklino na dvanajstniku. Pri oteklinah razlikujemo »zgodnjo bolečino«, ki se pojavlja takoj po jedi, od »pozne bolečine«, ki nastopa nekaj ur po jedi. »Lačna bolečina« pa draži tešči želodec. Ta tudi takoj mine, ko smo se malo založili s hrano.

18) ALI ŽELODEC PORDEČI OD JEZE? Da. Rdečica na koži je pri jezi navaden pojav. Prav tako lahko reagira tudi želodčna sluznica. Preiskave so dognale, da se pri želodčnih pacientih poleg občutka pritiska pojavlja povečano izločevanje kislega želodčnega soka, da je želodčno delovanje povečano in da je prav tako želodčno ožilje prenapolnjeno krvi.

Kje je tvoj brat Abel?

B. K.

Govornik na grajskem trgu, onkraj vasi, ki jo je državna meja razpolovila, je z osornim glasom zatrjeval, kako dobri so današnji časi v primerjavi s preteklimi. Nato je z iztegnjeno roko pokazal na eno izmed grajskih oken: »Tisto okno je vsako noč razsvetljeno vse do jutranje zarje. Tam skrbi in dela naš tovariš za nas vse in bdi nad našimi pridobitvami.«

In res! Ko se je zgrnila noč in je pol sveta snivalo v mirnem spanju, je prodirala svetloba iz temnega grajskega pročelja v nočno temo in jo samo še bolj črnela.

Nihče ni opazil postav, ki so se neslišno pomikale po cestah dežele na oni strani meje. Potrkali so tu, potrkali tam. Svetlobni žarek je udaril na prosto. Pobrali so človeka. Tedaj so se vrata rahlo zaprla, in tema je pogoltnila ugrabljenca. Ljudje na tej in na oni strani pa so spali.

Na trgu, na oni strani, so se zbrani jetniki ozirali proti razsvetljenemu oknu in si prestrašeno šepetali: »Spet je na nogah!«

II.

Naslednji dan je bila nedelja. Po hišah je vladalo praznično razpoloženje na tej in na oni strani; tako je bilo tudi z Gašperjem, stasitim možakarjem srednjih let, ki je z ženo, hčerko in sinom prebival v hišici na tej strani, tik meje. Gašper je pogledal na uro in dejal: »Čas je, da gremo v cerkev«. Ko si je oblačil praznični jopič, so se odprla vrata, ne da bi kdo tudi vstopil. Zunaj se je oziral na vse strani, vendar nikjer ni bilo žive duše.

Ko se je odpravljal v cerkev, ki je stala na tej strani meje, so se pri sosedu dvolastniku Martinu na oni strani odprla vrata. Obstal je. Soseda z otrokom ob strani je z ugaslim obrazom odhajala po cesti čez mejo. Počasi ji je sledil. Med potjo je srečaval vaščane, ki so prav tako hiteli v cerkev. Po redkobesednih pozdravih so se molče pomikali dalje.

V cerkvi je vladala nenavadna tišina. Župnik je odpravil službo božjo. Martina, ki je prihajal z one strani in navadno molil naprej, ni bilo. »Kje se vendar zadržuje - na bloku?« je šepetaje spraševal Gašper svojega soseda v cerkveni klopi. - »So ga pobrali - sinoči«, je zašepetal sosed.

Gašper je dvignil glavo proti cerkvenemu oboku, kot da razžaljeno sprašuje Boga. Ko je hotel glavo spet povezniti, se mu je pogled ustavil na veliki stenski freski, ki jo je obseval sončni žarek. Izgledalo mu je, kot da bi slike vse doslej še nikoli ne bil opazil. Predstavljala je Kajna, stoječega pred ubitim bratom. Božji obraz doni iz oblakov: »Kje je tvoj brat Abel?«

»Zakaj sem šele danes opazil to sliko?« je Gašperja vznemirjala misel. »Zakaj so se doma odprla vrata kar sama po sebi?« Gašperjev pogled se je stalno vračal k sliki na zidu, in nenadoma se mu je zdelo, da božji glas njemu udarja na uho. »Zakaj?« je premišljeval. »Saj ga vendar nisem jaz pobil, jaz že ne!«

III.

Župnik se je pred oltarjem obrnil in dejal: »Kdo bo danes molil naprej?« Nihče se ni zganil. Čez nekaj časa je župnik svojo željo ponovil. Tedaj se je dvignil Gašper, odšel s težkimi koraki do klečalnika, oguljeni molitvenik je potegnil iz žepa, ga odprl in neslišno nekaj prebiral. Nato je molitvenik spet zaprl in ga stlačil v žep. Svojo molitev je pričel na izust:

»Gospod, ne morem se več skrivati pred teboj. Ti si me danes spraševal in jaz sem poskušal zanikati, zato se bom izpovedal:

Nekje po svetu trpijo ljudje in umirajo pod nasiljem. Ko sem o tem izvedel, sem bil zelo potrt - eno uro, en dan dolgo; potem pa sem pozabil. Tam, kjer ni bilo nevarnosti, sem branil človekovo dostojanstvo; če pa ni bilo varno, sem molčal - iz pametne predvidnosti. Že večkrat je bilo bratsko trpljenje tako grozovito, da je senca tega trpljenja kot težka obsodba padala pred mojo pot. Vselej pa sem senco prekoračil. Danes sem slišal tvoj glas: »Kje je tvoj brat Abel?«, in občutek sramu in krivde se me je polastil.

Gotovo, moje roke ga niso pobile, ali moja udobnost mi je bila dragocenejša od njegove bede. Nobene noči nisem izgubil zaradi njega. Nikoli nisem občutil njegove lakote, nikoli njegovega strahu, nikoli njegove zapuščenosti. Moja mlačnost je sproti zatirala sočustvovanje. Pomirjevala me je širina ceste ali nekaj mejnikov med njim in menoj. Živela sva v istem svetu, vendar sem se delal tako, kot da je njegov svet nekaj popolnoma drugega. Zakaj? Ker sem ga želel pozabiti, da bom imel mir pred njim.

Ne, moje roke ga niso pobile; kljub temu gori moje čelo, kot da bi bilo zaznamovano. Ne nasilje, gospod, moja mlačnost je tista, ki moje brate dnevno pobija; to je moja krivda!«

Crkev je nemo klečala in vse glave so strmele v tla.

Čutila - električna napeljava

Največkrat ljudje oglušijo zaradi vnetja srednjega ušesa, ki ga povzroča škrlatinka ali pa tudi možgansko vnetje. Tako prihaja do komplikacij v tako imenovanem notranjem ušesu in do omrtvičenja delovanja tega organa. V takih primerih so tudi najboljši slušni aparati neučinkoviti ker slušni živec ne posreduje prenašanja v možgansko slušno središče. S pomočjo elektronike so sedaj »zaporo« z omrtvičenjem notranjega ušesa srečno obšli. André Djourno, profesor elektrofiziologije v Parizu, je gluščem vrnil sluh.

V nekaj tednih je nek francoski fant popolnoma oglušel. Notranje uho je bilo na obeh straneh skoraj povsem uničeno. Prof. Djourno se je odločil za drzen poseg; za poizkus, da bi s pomočjo ohranjenega slušnega živca obnovil zvezo z možganskim slušnim središčem. Po njegovi zamisli so zdravniki najprej sprostili slušni živec, ki vodi iz notranjega ušesa v možgansko središče in obdali živec z zelo tanko srebrno žico, ki je vodila h komaj vidnemu žičnemu tulcu, operativno nameščenem v senčni mišici.

Zdravniki in pacienti so nestrpno čakali, da se operacijske rane zacelijo. Končno se je to tudi zgodilo. Postavili so mikrofon in ga zvezali z električnim kontaktnim tulcem. To stikalo je moral pacient držati na sencih, tam, kamor so vdelali srebrni tulec. Vedeti pa moramo tole: Če govorimo v mikrofon, nastajajo v jezikovnem ritmu tako imenovane »modulacije«. Te naj bi po zamisli profesorja učinkovale po stikalnem tulcu na srebrni tulec v pacientovi senčni mišici in oslabljene vodile zvočne tresljaje v možgansko slušno središče.

Profesorjev asistent je stopil k mikrofonu in zelo počasi in jasno izgovarjal nekaj kratkih besed. Pacientov obraz je odkrival skrajno koncentracijo. Čez čas pa je glasno vzkliknil: »Slišim!« Eno izmed izgovorjenih besed je razumel, bila je beseda »mati«. S poizkusom so prekinili, ker je pacienta močno utrujal. Vsekakor pa je poizskus uspel. Vse drugo je bilo zgolj urjenje, da se pacient privadi novemu električnemu slušnemu delovanju. V teku nekaj mesecev sta bila slušni živec in možgansko slušno središče že tako izurjena, da se je pacient lahko že skoraj normalno razgovarjal. Seveda s pomočjo mikrofona, ki je prenašal električne tresljaje po vdelanem srebrnem tulcu. Tako so se z novim posrečenim poizkusom odprle popolnoma nove poti za konstrukcijo slušnih pripomočkov.

Uspehi sodelovanja medicine z moderno tehniko ponovno dokazujejo odločujočo važnost elektro-bioloških postopkov v človeškem življenju. Lahko bi govorili o »električnem človeku«, kajti vsak gib mišice ali organa, vsak živčni trepet je povezan z električnim delovanjem.

V zadnjem času so znanstveniki po električni poti zopet izvabili možganom doslej neznano skrivnost. S šibkim električnim tokom so dražili določena možganska področja; če se je to dogajalo v bližini govorilnega možganskega področja, je poizkusna oseba morala neprestano govoričiti, če ji je to bilo prav ali ne. Elektriziranje vidnega možganskega središča je pri poizkusni osebi pričaralo slikanice, ki so v sobi prikazovale resnične pokrajine ali scene. Kanadski možganski kirurg, prof. Penfield, je preizkusil taka električna vplivanja na možganskem sektorju, katerega so doslej samo »teoretično« smatrali za zakladnico človeškega spomina. Izid: Poizkusne osebe so se znašle v tako živahnih predstavah, da so iztegovale roke v pozdrav že davno umrlim znancem, da so odgovarjale na postavljena vprašanja in da so izkopale iz spomina že davno pozabljene dogodke, osebe, besede, matematične obrazce, slovniška pravila i. p.

Vsi ti primeri dokazujejo s kakšno intenzivnostjo deluje narava pri upravljanju važnih življenskih nalog s pomočjo električnih metod. Kako in s kakšnim sodelovanjem kemičnih postopkov, o tem pa si znanost tudi danes še ni popolnoma na jasnem.

Razpoloženje in letni časi

Zavarovalnice se že leta in leta ukvarjajo z odnosi letnih časov na človekovo razpoloženje. Med drugim so raziskovalci ugotovili, da je človek ob pričetku in koncu poletja telesno in duhovno krepkejši kot ob drugih letnih časih. Posebno ugodno vplivajo ta letna obdobja na ženski svet.

Tudi naše različne nevšečnosti so lunaste. Januarja smo prehlajeni, februarja nas mučijo srčne hibe, v marcu nas stiska revma. Pričetek pomladi pretresa psihonervozne ljudi. Avgusta in oktobra so na vrsti kožni izpuščaji. Največ nezgod je v juniju, pa tudi julija in avgusta. Oktober je prava nesreča za motorne vozače, december pa za pešce.

Menjalnice

Kravat se današnji človek hitro naveliča, posebno takih, ki so jih drugi izbrali. Samci naveličane kravate odlagajo v smetišče. To razvado sta izkoristila dva iznajdljiva Američana in ustanovila prvo ameriško menjalnico kravat. V listih sta oglašala: »Tudi vi nam boste gotovo poslali pet kravat, ki ste se jih naveličali, mi pa vam bomo dostavili pet drugih, ki so zdolgočasile druge ameriške samce. Za čiščenje in poštne stroške priložite, prosimo, dva dolarja!«

Ta menjalnica odpira neslutene možnosti: kako bi bilo n. pr. z zamenjavo tašč, knjig, gramofonskih plošč in političnih naziranj. Sicer pa zamenjujejo pri nas tako samci kot vdovci, ločenci in zakonci politična naziranja tudi brez menjalnic, pod roko.

Jugoslovanski komunisti na razpotju

V zadnji številki našega lista smo v zvezi z vprašanjem Titovega nasledstva kategorizirali glavne politične poglavarje, ki bi prišli v poštev ob morebitni spremembi same piramidne konice. Nakazali smo najrazličnejše smeri, ki jih štirje kandidati zastopajo. Ta značilnost vrhunskih poglavarjev pa je samo odsev razvoja v samih partijskih vrstah. Jugoslovanska komunistična partija je v svojem razvoju prispela na usodno razpotje. Pred njo se postavlja vprašanje, ali naj po dveh ponesrečnih poizkusih, da se pobota z Moskvo, še enkrat iztegne roko sprave ali naj se v bodoče odpove povezavi s proletarskim internacionalizmom in ubere lastno pot, brez oziranj na razvoj v ostalih komunističnih deželah.

Hruščev se že dolgo trudi, kako bi Titovo Jugoslavijo čim bolj oddaljil od »socialističnega tabora« in jo izoliral, medtem ko Tito prav tako dosledno poudarja svojo pripadnost k »veliki socialistični družini«. Poljski partijski tajnik Gomulka je na zadnjem varšavskem kongresu KP prerokoval, da bo korakanje jugoslovanskih komunistov za dolgo dobo odvisno od razvoja v sami jugoslovanski partiji, to se pravi od notranjega prerivanja in prevladovanja oblastniških sil, ki bodo določile, katera alternativa naj se uveljavi.

V resnici se že danes nakazujejo v notranjem življenju partije dve glavni smeri: »internacionalisti« in zagovorniki »lastne poti«. Do pravih razprtij oblastniške borbe in frakcionaštva še ni prišlo, vendar se te težnje odražajo po raznih interesnih sferah, razpoloženjih in razvojnih tendencah. Tudi Titovi govori ob zagrebških študentovskih demostracijah so odkrivali tako stanje.

Jugoslovanska komunistična partija ali, kot se od l. 1952 dalje uradno imenuje, Zveza komunistov Jugoslavije, je v zadnjih letih popolnoma spremenila svojo notranjo podobo. Gospodarska in upravna decentralizacija je preobrazila partijski način mišljenja in ukrepanja. Iz toge centralistično organizirane partije pravovernih funkcionarjev, ki so zvesto poslušali ukaze od zgoraj, se je razvila partija praktično orientiranih birokratov. Nove razmere zahtevajo lastne odločitve in strokovna znanja in te razmere so vsakemu oddelile več ali manj samostojno poprišče uveljavljanja. Po letih večinoma mladi ravnatelji in delavski zastopniki so se pomeščanili in so materialno zainteresirani nad svojimi delovnimi uspehi kot se to dogaja po vsem svobodnem svetu. Kadar odločajo o mezdah in razdeljevanju dobičkov, se komunisti in nekomunisti kar dobro razumejo. Mnoge partijske organizacije delujejo ob takih priložnostih naravnost proti partijski liniji. Tako splahneva partija polagoma v neposrednih delovnih področjih svojega članstva.

K temu prihaja še dolgoletni stik z zahodno tujino in številna potovanja po kapitalističnih državah, ki pri večini jugoslovanskih komunistov znatno korigirajo izvirne komunistične poglede na svet. Francija, Italija, Nemčija, Anglija in celo Amerika so večini jugoslovanskih komunistov neprimerno bližje kot je Sovjetija in njeni sateliti. Poleg tega je bil prav »kapitalistični dedni sovražnik« tisti, ki je Titovi Jugoslaviji omogočil, da je vzdržala pritisk »bratske« Sovjetije.

Pod takimi okoliščinami je izredno težko za jugoslovanske komuniste, da s pridigovanjem sovraštva proti »kapitalistom in imperialistom«, z razrednim bojem, svetovno revolucijo in proletarskim internacionalizom dokažejo, da za Jugoslavijo ni mesta v tistem, prijazno nastrojenem in dobrotljivem kapitalističnem svetu, ampak na strani nevarne in sovražne Sovjetije, ki Jugoslaviji pripravlja same težave.

Seveda se moramo varovati pred enostavnostjo. Zahodni opazovalec v Beogradu je nekoč dejal, da Zahod ni pridobil jugoslovanskih komunistov, ampak jih je samo kurumpiral s svojimi potrošnimi dobrinami in prijaznostjo. Če to »korupcijo« razumemo v smislu ortodoksnega komunista, je izrek zadel v črno. Ideje svobode in demokracije so morda pridobile kakega partijskega razumnika, ali množica jugoslovanskih komunistov ne misli, da bi se s kakršno koli »liberalizacijo« odpovedala zagotovljenih pozicij, materialnega ugodja in oblastnosti »novega razreda«. Za to večino komunistov velja eno samo načelo - ohranitev oblasti za vsako ceno. Pragmatično je morda novi razred tudi za zvišanje gospodarske ravni za vse, je pripravljen celo nuditi priložnost obogatenja tudi večjemu številu podanikov, vse to pa samo pod pogojem, da se nihče ne dotakne obstoječih razmer.

Ta konservativna stremljenja po ohranitvi oblasti in obstoječega stanja prinašajo, kljub raznim popuščanjem občutek medsebojne povezanosti, ki prej kot slej utrjuje partijsko disciplino, kateri edini se ima novi razred zahvaliti za vse prednosti, ki jih uživa. V sistemu »demokratičnega centralizma«, ki ga izvajajo vse komunistične partije in še vedno tudi jugoslovanska, se partijska disciplina manifestira kot udanost vodstvu, ki mu na ta način pridaja neprimerno večjo težo kot je to slučaj v demokratično zgrajenih političnih organizacijah. Ta teža vodstva je v Titovi Jugoslaviji še pomembnejša, ker obstoja pri večini komunistov neomejena in zvestobarska udanost Titovi osebnosti. Jugoslovansko partijsko vodstvo še danes lahko uganja politiko, ki je v popolnem nasprotju z mnenji partijskega članstva. Dolgoletna vzgoja k udanosti do partije in budnosti proti »frakcionaštvu« kot tudi skupne koristi, vse to izključuje odkrito opozicijo tudi v bližnji bodočnosti.

Nobenega dvoma ni, da je gornja vodilna plast komunistične partije ostala z malimi izjemami nedotaknjena od sprememb, ki so se razvile med nižjimi partijskimi kadri v sredi njihovega praktičnega dela. V samem partijskem aparatu še vedno prevladujejo doktrinarske predstave. Znatno število visokih funkcionarjev in mnogi starejši partijci med nižjimi kadri so bili vzgojeni v duhu »proletarskega internacionalizma« in zamisli centralno vodenega komunističnega svetovnega gibanja. Bojevali so se v španski državljanski vojni ali delovali v Kominterni, zato se teh spominov ne morejo znebiti. Tudi če so se v svoji notranjosti pomirili z odpadništvom Vidovega dne l. 1948, zato ker se je Stalin izkazal za škodljivega provizoričnega čuvarja marksizma-leninizma, so danes še vedno prepričani, da je dokončna izolacija jugoslovanskih komunistov od svetovnega gibanja nemogoča. Jasno pa je, da smatrajo tudi ti pravoverni, doktrinarski komunisti razmerje Moskva-Beograd kot enakopravno in ne podrejeno.

Taka mnenja prevladujejo zlasti med hierarhijo srbske partije, ki jo tvori trojica Stambolić-Markorić-Todorović. Tudi med bosanskimi partijci s Pucarjem na čelu in med Slovenci okrog Borisa Ziherla se kažejo take pobude. O Edvardu Kardelju se širijo nasprotujoča si mnenja. Sicer je Kardelj novi gospodarski in družbeni ustroj ideološko krepko podpiral, vendar se je na drugi strani ponovno in ponovno celo s separatističnimi nagnenji trudil, da bi notranjo povezanost tega ustroja prilagodil marksistično-leninističnim zasnovam. Aleksander Ranković, ki se danes v svojstvu vrhovnega poglavarja Udbe uri za »liberalnega prestolonaslednika«, se prišteva med pragmatične realne politike, ki bi sprejel tudi ovekovečenje »lastne poti«, v kolikor bi s tem ne bila ogrožena komunistična oblastnost v notranjosti ali izven državnih meja.

Vse te razlike v ponašanju posameznih poglavarjev ali skupin se politično lahko le zelo omejeno uveljavljajo, dokler drži vajeti v rokah Tito in sam suvereno določa o usodi partije in države. Vsekakor je gotovo, da Tito utelešuje »internacionalistično« smer jugoslovanske partije, vendar pa je negotovo, ali ga v resnici skomina po vodstvu reformiranega svetovnega komunizma ali če svoj »internacionalizem« in svoje zahteve po absolutni enakopravnosti komunističnih partij uporablja le kot sredstvo za uresničenje velike ideje jugoslovanskega socializma naj bi zajel vse balkanske države, brez vplivov velesil s središčem v Beogradu. Vse svoje važne politične in ideološke korake, tako podpiranje grške komunistične vstaje, uvedbo delavskih samouprav, proklamiranje »aktivne koeksistence« med nerazvitimi narodi, je Tito podvzemal vedno z upoštevanjem svojega razmerja do Moskve, vendar ga je Moskva dosledno odrivala.

Svojo popularnost si je Tito paradoksno pridobil prav s tem, da so njegovi načrti z Moskvo spodleteli. Titova politika je Jugoslaviji, posebno na gospodarskih področjih, povzročila nedopovedljivo škodo in izredne težave, ki bi jih čisti »nacional-komunistični kurz« preprečil, ampak pod obstoječimi razmerami je prinesla Jugoslaviji osamosvojitev in tudi nekaj pomembnosti v svetu. To je treba objektivno priznati. Danes vztraja Tito še nadalje pri svoji »internacionalistični« politiki, čeprav se zaveda, kakšno škodo s tem Jugslaviji povzroča. Zaveda pa se tudi, da lahko računa kvečjemu na pasivno, nikakor pa ne na aktivno podporo večine jugoslovanskih komunistov.

Po vsej Jugoslaviji se ljudje sprašujejo, kaj se bo zgodilo v trenutku, ko Tito ne bo mogel več vladati svoji partiji in ljudstvu. Ni nobenega dvoma, da bodo v takem primeru prišle do besede mlajše moči, katerih ne obremenjujejo niti španski niti kominternski spomini, ampak osvobodilna vojna, ki ji je bil cilj - vsaj v srcih prebivalstva - svobodna, neodvisna in napredna Jugoslavija. Vse te sile, ki so zlasti krepko zastopane po zahodnih predelih Jugoslavije, bi najbrž ne ugovarjale končni ločitvi z Moskvo, posebno če bi taka priložnost jamčila vladavini, da se postavi na širše, ne zgolj komunistične temelje.

Mnogi opazovalci mislijo, da sta zagovornika teh zamisli hrvatski ministrski predsednik Bakarić in mlajši ideolog Vlajko Vlahović. Dokler stoji na čelu države Tito, se nove zamisli seveda ne bodo uresničile in tudi v bodoče bo vprašanje ohranitve oblasti za vsako ceno še nadaljne vodilo komunistične vladavine.

Razvoj v vrstah komunistične partije pa je nedvomno v svojih spodnjih plasteh usmerjen proti »nacionalni poti«. Mnogi Jugoslovani, tudi komunisti, menijo, da je to problem pokolenj, vprašanje časa. Prav tako pa je tudi važno vprašanje, pod kakšnimi pogoji in okoliščinami se bo ta razvoj odkrival.

Polresnica je hujše zlo od laži!

V četrtek, 28. maja je »Novi list« svoj uvodnik ozaljšal s temile besedami: »Kar je res in kar je pravično, to mora odsevati iz človeških besedi in dejanj, četudi je ves svet proti temu!« Pavovo perje, ki si ga je novolistarsko omizje prilastilo od pogumnega nepodkupljivega, resnicoljubnega značajnega velikana dr. Evangelista Kreka. To perje so si nataknili gospodje v »proslavo« petletnih poizkusov razkrajanja demokratičnih Slovencev, ki so se uprli nasilju; razkrajanja, ne morda z očitnim titovstvom in komunizmom, ampak s smehljajočimi zapeljevanji kot uči Nikita Hruščev: Če ne zaleže palica, bo isti cilj dosegel smehljaj, ki povrhu še nič ne stane! Če so smehljaji res tako poceni, ne vemo, to vedo njihovi prodajalci, res pa je, da smehljaji prostodušneža lahko zapeljejo.

Da so ta zatrjevanja »resnična in pravična« dokazujejo vse dosedanje številke »Novega lista« in celotno postopanje novolistarskega omizja, odkar so odprli prodajalno smehljajev za Tržaško in Goriško. Od 254 številk »Novega lista« ne bodo slovenski bralci zasledili niti ene same kritične besede proti sedanji strahovladi v Titovi Jugoslaviji. Vse izbruhe nezadovoljstva, ki jih niti sami poglavarji niso mogli zatajiti, je »Novi list« dosledno zamolčeval slovenski javnosti. Niti enkrat samkrat se njegovo omizje ni postavilo proti titovstvu, ampak je v tesni povezavi s titovci in komunisti dosledno napadalo slovenske demokrate in katoličane. Zakaj in po čigavem naročilu? Odgovora na to že tolikokrat postavljeno vprašanje, tudi petletniški »Novi list« ne prinaša.

Spričo takega stanja stvari ne morejo slepiti in ne preslepiti »programske izjave« kot jih navaja imenovana številka: «Do Jugoslovanov bomo pa gojili ljubezen, ker so naši krvni bratje, čeprav vlada danes v Jugoslaviji režim, katerega idejno odklanjamo«. Novolistarska ljubezen do Jugoslovanov je seveda tiha ljubezen, še tišja pa so odklanjanja režima, ki v Jugoslaviji vlada. To je za novolistarje »res in pravično«, to imenujejo oni »poštenje«.

Svojo nikitovsko resnico in pravico je »Novi list« spet enkrat po svoje zavil: »V najvažnejši, nekoč popolnoma slovenski obalni občini Devin-Nabrežina, se Italijani že bližajo večini ter se pripravljajo na prevzem oblasti. K temu prihaja še, kar je najbolj žalostno, da so namreč nekatere slovenske stranke pri zadnjih volitvah odbile sleherno sodelovanje v skupnih vrstah domačinov, branečih slovenstvo občine, češ da se med njimi nahajajo tudi - komunisti. Če bodo ti »narodnjaki« in »katoličani« vztrajali slepo na svoji neslovenski poti, se utegne zgoditi, da bo že prihodnjič po njihovi krivdi padla prepomembna občina Devin-Nabrežina v roke Italijanov«.

Slovenci imamo hvala Bogu, dober spomin. Kako je bilo ob zadnjih občinskih vlitvah v Nabrežini, so nam povedali demkoratični Slovenci takrat - in po volititvah je moralo pod pritiskom javnega mnenja tudi novolistarsko omizje priznati, da so bila njihova številčna strašila pred volitvami zgrešena, mi bi rekli navadna demagoška zavajanja javnosti.

Da osvežimo spomin oznanjevalcem polresnic, ugotavljamo:

Demokratski Slovenci v Nabrežini niso odbili sodelovanja z drugimi domačini za sestavo enotne liste, ampak so se več kot mesec dni pogajali z drugimi skupinami za enotni nastop. Tudi ob tej priložnosti pa so se prepričali, da so proti SDZ složno nastopali oboji komunisti, novolistarji in tako imenovani neodvisneži. Prepričali so se o soglasnosti vsega »vzhodnega bloka« za priključitev SDZ v enotno listo zgolj simbolično, za fasado. Trije ali štirje demokratični svetovalci naj bi bili združenim komunistom, novolistarjem in neodvisnežem le peto kolo v občinskem svetu, brez slehernega vpliva in pomena. Poleg tega so oboji komunisti silili v listo tudi italijanske kandidate, kar ni »branilcev naše obale« prav nič motilo.

Demokratični Slovenci so zahtevali, da bi bili v občinskem svetu primerno zastopani, kar bi *morali* želeti in podpirati prav krščanski socialci in neodvisni, če bi bili resnični kristjani, demokrati in Slovenci, za protiutež združenim komunistom. Tega pa niso hoteli, morda tudi ne smeli, zato so raje podpirali komuniste z italijanskimi kandidati vred, kakor pa narodno zavedne Slovence.

Raje kot poslušni hlapci komunistov in njihovih sopotnikov, so se odločili za lastno samostojno listo, ki se je kljub demagoškemu propagandnemu aparatu komunistov in njihovih strežnikov, odlično obnesla.

Demokratični Slovenci so namreč prepričani, da bi si nihče iz skupin, ki so sestavljale »enotno listo«, razen komunistov, ne upal nastopiti samostojno, kakor so lahko nastopili z vedrim čelom demokratični Slovenci. Novolistarji in neodvisneži porivajo svoje skrbno prikrite glasovetja, kamor kaže ali kamor jim je naročeno.

Velika utvara pa bi bila, če bi demokratične Slovence kdorkoli ocenjeval po številkah zadnjih volitev. Zaradi demagoškega številčenja, s katerim se je posebno izkazal poglavar novolistarskega omizja, je »ljudski fronti« v Nabrežini uspelo z risanjem »nevarnosti« preslepiti mnoge naše volivce, ki pa jim drugič gotovo ne pojdejo več na led.

Teh dejstev ne izbriše nobena napolresnica.

GLASBENA ŠOLA
SLOVENSKE PROSVETNE MATICE

Nastop gojencev

bo v četrtek dne 2. julija 1959 ob 21 uri v dvorani sedeža v ulici Machiavelli št. 22/II.

Vstop z vabilom.

Beseda rajbeljskim rudarjem!

Rudarji so bili in so še vedno po vseh državah v prvih vrstah borbe za socialno pravičnost in za spoštovanje človeških pravic. Celo v državah, kjer vlada diktatorski bič, so rudarji tisti, ki se v skrajnostih tudi temu biču postavijo po robu, pa naj bo to v Španiji ali Trbovljah. Tak krik po pravičnosti, zakonitosti in svobodi pa nekaj zaleže samo, če so delavci enotni in nezlomljivi.

Pri nas, pod Mangartom, smo doživeli pred kratkim dogodek, ki zgovorno odkriva naše lastne slabosti. Po zakonu bosta 30. junija upokojena dva rudniška nadzornika ki sta dosegla 60 let starosti. Eden je Slovenec, drugi Italijan. Imenovana sta bila že dva nova nadzornika, zopet eden Slovenec, drugi Italijan. Imenovanje je izvalo med nekaterimi rudarji mnogo kritike in prerekanja. Vsakdo ocenjuje take dogodke skozi svoje lastne naočnike. Ne bom se spuščal v polemiko za ali proti izbiri, ampak bi rad opozoril prav na tisto našo lastno šibkost, ki se je ob tej priložnosti ponovno izpričala. Srčno pa bi želel, da bi prav ta dogodek odprl tovarišem oči in jih pripeljal do pravega spoznanja.

Ogorčeni rudarji so pri tem imenovanju stresali jezo v prvi vrsti na sindikalne organizacije in jim očitali, kako da dopuščajo tako pristransko postopanje in zapostavljanje starejših in sposobnejših rudarjev s strani rudniške uprave. Nekateri rudarji so celo grozili, da bodo prihodnji mesec izstopili iz sindikalnih organizacij.

Svoj čas sem že poročal, da smo po novih delodajalčevih ukrepih, ki so sledili rudarski stavki, primorani polagati sindikalne prispevke osebno pri sindikatih. Pred tem so rudarjem prispevke odtrgovali pri mezdah in ti prispevki so se redno stekali v sindikalne blagajne. Spričo današnje prakse in socialne nezavednosti mnogih rudarjev usihajo sindikatom potrebni viri in s tem slabi tudi njihova moč, ki nam je danes dvakrat potrebna.

Dragi tovariši rudarji, Slovenci in Italijani! Z utajevanjem sindikalnih prispevkov sami sebi kopljemo grob. In prav to želi delodajalec. Po vsem svetu so rudarji strnjeno organizirani v svojih sindikatih, in zato se pri njih krepi življenjska raven, delavske pravice pa množijo in utrjujejo. Tudi mi moramo nujno po tej poti! Sindikati so naše najučinkovitejše orožje, so čuvarji in branilci naših pravic! Kdor se še vedno ni včlanil, naj to stori čimprej, pa naj bo sindikat že bel ali rdeč. Ne pozabljamo: *Bolje tudi rdeč sindikat kot pa nobenega!* Samo krepke in močne sindikalne organizacije, za katerimi stoje *vsi* rudarji kot en mož, lahko jamčijo, da se bo z nami nepristransko postopalo.

T. C.

Dogodki doma

BLAGIM SRCEM! Peter in Josipina Ipavec nam pišeta: Bili smo v štirih oče, mati, sin in hči. Sin je moral zaradi brezposelnosti v Avstralijo. Ostali smo v treh. Pred letom dni pa je nad nas treščila strahovita nesreča. Sedemnajstletna hčerka je lani v juniju pri kopanju skočila v plitko vodo in si zlomila hrbtenico. Skoraj leto dni je, odkar leži naša draga Cvetka nepremična na postelji v tržaški glavni bolnišnici. Kar smo imeli, smo dali zanjo, toda sredstva delavske družine so skromna in so že pošla. Zato nam ne preostaja drugega, kot obrniti se na velikodušnost Tržačanov, ki so v takih primerih že tolikokrat priskočili potrebnim na pomoč. Tržaški zdravniki, ki zdravijo našo Cvetko, so storili, kolikor je bilo v njihovih močeh, žal brez večjega uspeha, svetujejo pa nam, da bi jo poslali na zdravljenje v Bologno. Zato se obračamo na vse Tržačane, da s svojimi bogatejšimi ali skromnejšimi prispevki pomagajo naši dragi Cvetki ponovno v življenje. - Prepričani smo, da upi našega dragega otroka ne bodo zaman. - Peter in Josipina Ipavec, Trst, Lonjerska cesta 49.

* * *

STAVKA MORNARJEV je zadržala v Melbournu številne izseljence, ki so se namenili na obisk domovine. Med potniki je tudi nekaj tržaških rojakov.

* * *

RAZSTAVA INDUSTR. TEČAJA V DOLINI je odprta še danes 15. jun. od 8.30 do 12 ure.

Pretresljiva nesreča

Dvajsetletni Adrijan Sčuka, sin ugledne slovenske družine v ul. Sara Davis, se je v četrtek pri vožnji z motorjem smrtno ponesrečil. Vest je pretresla vse tržaške Slovence. Užaloščeni družini naše najiskrenejše sočuštvovanje!

TRŽAŠKI PREPIHI

Neslovenska pot v Nabrežini

Med reševalci slovenske obale v nabrežinskem občinskem svetu sedita tudi dva gospoda, ki ob vsaki politično konjunkturni priložnosti s hrupnim bobnanjem oznanjata svoje slovenstvo. S posebnimi užitki - da bo bobnarski ropot čim učinkovitejši - pa se eden od obeh, ki je odgovorni urednik »Novega lista«, rad zaletava v demokratične Slovence z očitki nič več in nič manj, kot da hodijo po »neslovenski poti«. Pri tem ga nič ne moti dejstvo, da njegovi današnji zavezniki v isti sapi zmerjajo zavedne, demokratične Slovence z nestrpnimi nacionalisti. Med komunisti pravijo takemu početju: delitev dela, ostali zemljani bi dejali da laže eden ali pa drugi.

Časnikarji so po vsem svetu radovedni ljudje, ker so radovedni tudi čitatelji. Zato smo jo pobrali v Nabrežino, kjer smo v resnici našli tisto »neslovensko pot« o kateri piše v uvodniku »Novi list« z dne 28. maja. Vsa čast! Uvodničar si te poti ni izmislil. Neslovensko pot smo v Nabrežini iztaknili. Da bi prihranili »Novemu listu« podrobnejše popisovanje, so jo opremili z javnim napisom: »STRADA A FONDO CIECO« - in bašta. Morda bi kdo ugovarjal, da te table niso postavili branilci slovenske obale, na vsak način pa uživa blagoslov nabrežinske občinske uprave. Skrb reševalcev slovenske obale je vsekakor velikodušna, pozornost pa vredna vse pohvale, saj vzgledno preprečuje, da bi si nabrežinski prebivalci italijanske narodnosti ne razbijali glav, Slovencem pa bunke tako in tako ne prebijejo trdih lobanj...

Pravijo, da je nekdo napisu dodal: Objavljeno v smislu določil Londonskega sporazuma - Uprava občine Devin-Nabrežina 1959«. Če je res, ne vemo.

Novolistarski boben se je v Nabrežini razpočil, morda ga bosta čuvarja spet zakrpala, čeravno neslovenske poti: STRADA A FONDO CIECO ne obliva sinji Jadran.

Novolistarski prerok obeta nabrežinskim Italijanom prevzem oblasti. Ali je morda ta tabla prvo volilno snubljenje za izpolnitev prerekovanja? Politično trapolerske »finese« so nepreračunljive. Nabrežinski Slovenci na srečo niso odpovedovalci.

Slike slovenskih pisateljev v šoli na Proseku

Po vseh slovenskih osnovnih šolah Tržaškega ozemlja so izobešeni od druge svetovne vojne naprej, okvirji s slikami najznamenitejših slovenskih pisateljev in pesnikov. Tudi v šoli na Proseku so bile take slike izobešene v šolski veži vso to dolgo dobo. Danes jih ni več tam. Da ne bo kdo razmišljal, kam so naenkrat izginili slovenski pisatelji povemo, da jih je dal nedavno gospod didaktični ravnatelj Sinigoj sneti in prenesti iz šolske veže na hodnik v zgornjem nadstropju.

† Franc Bandelj

V sredo popoldne smo na Opičnah ob izredno veliki udeležbi domačinov, okoličanov in Tržačanov pokopali priljubljenega zavednega Slovenca g. Franca Bandelja, znanega krojaškega mojstra. Pokojnika je popolnoma nepričakovano podrla kap v 52 letu starosti.

Užaloščeni g. soprogi in sinovoma naše iskreno sožalje!

ZAHVALA

V ponedeljek 8. t. m. nas je za vedno zapustil naš nepozabni

Franc Bandelj

Vsem, ki so spremljali pokojnika na njegovi zadnji poti, izrekamo toplo zahvalo. Posebej se zahvaljujemo preč. duhovščini, openskemu pevskemu zboru in darovalcem cvetja. Ista zahvala gre tudi vsem, ki so nam v teh bridkih urah stali ob strani.

DRUŽINA BANDELJ
in ostalo sorodstvo

Občine, 11. junija 1959.

S D D

PODPIRAJTE SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO

DAROVI

V počastitev spomina pok. ge Pavle Zega darujejo družine Srebotnjak Lir 2000, Marc Lir 2000, Polojac Lir 1000, Flajban Lir 2000 in N.N. 1000 za Slovensko dobrodelno društvo.

Vsem prisrčna hvala.

Kdor si želi poznanstva
IZ STARE DOMOVINE SLOVENIJE
ALI KATERE KOLI DRUGE DEŽELE
Z NAMENOM POROKE
NAJ S POLNIM ZAUPANJEM
ZAHTEVA INFORMACIJE PRI
„Eva" agenciji
10253-95 St. EDMONTON ALBERTA
CANADA
Pismu naj priloži dva dolarja in sliko.

Odgovorni urednik:
Prof. IVAN RUDOLF
Tiskarna Adria, d. d. v Trstu

Uredništvo in uprava:
Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Dopisi za uredništvo:
ulica S. Anastasio 1/c - Tel. 23-039
Goriško uredništvo:
Gorica, Riva Piazzutta 18-I.
CENA: posamezna številka L 30.—
Naročnina:
mesečno L 50.— — letno L 600.—
Za inozemstvo:
mesečno L 90.— — letno L 1000.—
Poštni čekovni račun: Trst št. 11-7223